

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tanja Leskinen
Reija Parviainen

SIJAISVANHEMPIEN KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPANUU-
DESTA PÄIVÄHOIDON HENKILÖKUNNAN KANSSA

Opinnäytetyö
Syyskuu 2015

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
(013) 260600

Tekijät

Tanja Leskinen ja Reija Parviainen

Nimeke

Sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoiton henkilökunnan kanssa

Toimeksiantaja

Pelastakaa Lapset ry – PePPi-hanke

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää millaisia kokemuksia sijaisvanhemmilla on heidän ja päivähoiton henkilökunnan välisestä kasvatuskumppanuudesta sekä millaisia toiveita ja odotuksia sijaisvanhemmilla on tälle yhteistyölle. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin puolistrukturoidulla haastattelulla viiden sijaisvanhemman kokemuksista. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Sijaisvanhemmat kokivat päivähoiton olevan tärkeässä roolissa heidän elämässään. Kasvatuskumppanuus henkilökunnan kanssa on pääosin toiminut hyvin, molemmin puolinen tiedon jakaminen tukee sijaislapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Sijaisvanhemmat haluavat kuulla lastensa päivästä pieniäkin asioita, mutta tämän tiedon vaihdon suurimmaksi haasteeksi ilmeni työntekijöiden kiire. Sijaisvanhemmat haluavat tulla enemmän kuulluiksi ja huomioituiksi sekä mahdollisesti vaikuttaa enemmän lastensa arkeen. Päivähoito auttaa sijaisvanhempia jaksamaan työssään. Lapsen ollessa hoidossa, sijaisvanhemmat saavat hetken omaa aikaa hoitaa muita arjen asioita. Vaikka sijaisvanhemmat eivät odota saavansa enempää tukea päivähoitolta, päivähoiton resursseja lisäämällä ja henkilöstön osaamisen hyödyntämisellä päivähoidolla olisi mahdollisuus tukea sijaisvanhempia kokonaisvaltaisesti.

Opinnäytetyö antaa toimeksiantajalle tietoa sijaisvanhempien kokemuksista ja heidän toiveistaan päivähoiton kanssa tehtävälle yhteistyölle. Tämän tiedon avulla päivähoitoa voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin sijaisvanhempien tarpeisiin ja tukemaan heitä enemmän heidän arjessaan.

Kieli
suomi

Sivuja 61
Liitteet 5
Liitesivumäärä 8

Asiasanat

Sijaisvanhemmuus, kasvatuskumppanuus, päivähoito

THESIS
September 2015
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260600

Authors

Tanja Leskinen and Reija Parviainen

Title

Foster parents' Experiences of Educational Partnership with the Daycare Personnel.

Commissioned by

Pelastakaa Lapset ry – the PePPi-project

Abstract

The purpose of this study was to research what kind of experiences foster parents have of the educational partnership the day care personnel and what wishes they have towards the cooperation. The study was qualitative and the data for this study was collected by using a half structured interview concerning five foster parents' experiences. The data was analysed by using the data-oriented content analysis.

The foster parents experienced that the day care has a very important role in their lives. The educational partnership has functioned quite well and mutual sharing the information to both ways supports the foster child's individual growth and development. Foster parents wants to hear all the small details about the day of their child, but the main obstacle to change the information, is the rush of the personnel. Foster parents wants to be more heard and paid attention to and possibly have more influence to the days of their children. The day care-system helps foster parents to manage in their job of raising foster children. While the child is in the day care, the foster parents get a moment of freedom to do other ordinary home tasks or just to rest for a while. Even though the Foster parents do not expect to get more support from the day care, by adding the day care resources and using the knowledge of the personnel, the day care could support foster families more comprehensively.

This study provides information for the co-operation of the foster parents experiences and wishes for the collaboration with the day care personnel. With the help of the results of this study, the day care system could be developed to answer better to the needs of foster parents and to support them more in their jobs to raise foster children.

Language
Finnish

Pages 61
Appendices 5
Pages of Appendices 8

Keywords

Foster parenting, educational partnership, Day care

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus.....	6
2.1	Päivähoito	7
2.2	Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma	9
2.3	Erityinen tuki päivähoitossa	10
3	Kasvatuskumppanuus.....	13
3.1	Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet	14
3.2	Kasvatuskumppanuuden rakentuminen.....	16
4	Lastensuojelu.....	18
4.1	Avohuollon tukitoimet.....	19
4.2	Huostaanotto	21
4.3	Perhehoito ja sijaisvanhemmuus	22
5	Aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimukset.....	25
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	29
7	Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat	29
7.1	Laadullinen tutkimus	30
7.2	Puolistrukturoitu haastattelu.....	31
7.3	Aineiston hankinta	32
7.4	Aineiston analyysi	35
8	Opinnäytetyön tulokset	36
8.1	Haastateltujen taustatietoja.....	36
8.2	Arjessa tapahtuva kanssakäyminen	37
8.3	Yhteistyön rakenteet	39
8.4	Lapsen tarpeisiin vastaaminen päivähoitossa.....	42
8.5	Sijaisvanhempien päivähoitolta saama tuki	45
9	Johtopäätökset.....	47
9.1	Sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta	47
9.2	Sijaisvanhempien toiveita ja odotuksia yhteistyölle.....	49
10	Pohdinta.....	51
10.1	Luotettavuus ja eettisyys.....	53
10.2	Oppimisprosessi	56
10.3	Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset	57
	Lähteet.....	59

Liitteet

Liite 1 Haastattelurunko

Liite 2 Tutkimuslupa

Liite 3 Haastattelukutsu

Liite 4 Analyysipolku

Liite 5 Toimeksiantosopimus

1 Johdanto

Vanhemmuuden tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen keskeisistä tehtävistä. Kasvatuskumppanuudessa koti ja päivähoito tuodaan lähelle toisiaan, kasvatusvastuu jaetaan ja yhdessä sitoudutaan toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Molemminpuolinen kunnioitus, luottamus, vastavuoroisuus ja tasavertaisuus ovat edellytyksiä kasvatuskumppanuudelle. (Heinämäki 2004, 50; Kaskela & Kekkonen 2006, 19–21; Kurvinen, Neuvonen, Sivén, Vartiainen, Vihunen & Vilén, 2006, 111.)

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ryhmä on kasvamassa päivähoiton palvelujen piirissä. Tukea tarvitaan mm. kielenkehityksen häiriöihin ja sosio-emotionaalisiin ongelmiin (Kurvinen ym. 2006, 248). Lapsilla, joihin on kohdentunut lastensuojellisia toimenpiteitä, on usein haasteita kiintymyssuhdemalleissa sekä vuorovaikutustaidoissa, mikä asettaa heidän kanssaan arkeaan eläville suuria haasteita (Tuovila 2008, 52). Päivähoidon ja sijaisvanhempien välinen yhteistyö korostuu varsinkin näiden lasten kasvatuksessa. Opinnäytetyömme käsittelee sijaisvanhempien kokemuksia juuri tämän kasvatuskumppanuuden tiimoilta ja heidän toiveitaan päivähoiton kanssa tehtävää yhteistyötä kohtaan.

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen keskeisinä teemoina ovat varhaiskasvatus ja päivähoito, kasvatuskumppanuus ja sen rakentuminen sekä lastensuojelu ja sijaisvanhemmuus. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa haastatelimme viittä sijaisvanhempaa. Tutkimustulokset on jaettu neljään eri aihekokonaisuuteen, joiden keskeisimmät tulokset esittelemme johtopäätökset luvussa. Pohdinnassa olemme käsitelleet sosionomien mahdollisuuksia tukea sijaisvanhempia tasavertaisen kasvatuskumppanuuden keinoin sekä päivähoiton perheiden keskinäisiä sosiaalisia verkostoja yhdistäen. Pohdimme myös opinnäytetyömme luotettavuutta, eettisyyttä, ja omaa oppimisprosessiamme. Viimeisenä olemme tuoneet esille opinnäytetyömme hyödynnettävyyttä sekä mahdollisia jatkotutkimusehdotuksia.

2 Varhaiskasvatus

Heikkilä, Ihalainen ja Välimäki (2005, 11) määrittelevät varhaiskasvatuksen pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus muodostuu lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudeksi, jossa pedagogiikka painottuu erityisesti. Se on tavoitteellista yhteistoimintaa ja vuorovaikusta, jossa keskeinen merkitys on lapsen omaehtoisella leikillä. (Heikkilä, Ihalainen & Välimäki 2005, 11; Kurvinen ym. 2006, 197.)

Varhaiskasvatuksen toimintaa suuntaavat koko elämää koskevat, ihmisen kasvamisen kolme kasvatuspäämäärää. Kasvattajien tehtävänä on huolehtia, että henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisen, toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistamisen sekä itsenäisyyden asteittaisen lisäämisen kasvatuspäämäärät viitoittavat päivähoiton toimintaa tasapainoisesti ja riittävän syvällisesti. Jokaisen lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen on henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisessä keskeistä, sillä luodaan perusta lapsen toimimiselle ja kehittymiselle omana persoonanaan. Varhaiskasvatus on luomassa edellytyksiä hyvän yhteiskunnan muodostumiselle lasten oppiessa huomioimaan muita ja välittämään ympärillään olevista ihmisistä sekä suhtautumaan myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, kulttuureihin ja ympäristöihin. Itsenäisyyden asteittain lisäämisessä olennaista on, että lapsi saa opetella oma-toimisuutta ja edellytyksiensä mukaisesti huolehtii itsestään ja läheisistään ja kykenee tekemään elämäänsä koskevia päätöksiä ja valintoja. Lapsi saa luottaa omaan osaamiseensa ja iloitsee oppiessaan huolehtimaan itsestään. (Heikkilä ym. 2005, 13.)

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia ja hänen ikänsä ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on hyvät edellytykset kasvamiselle, oppimisille ja kehittymiselle. Turvallisessa ja kiireettömässä ympäristössä lapsi nauttii yhdessä

olosta muiden lasten ja kasvattajien kanssa ja voi suunnata energiansa leikkiin, oppimiseen ja arjen toimiin. Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö ja antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Tavoitteena on myös tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja toteuttaa mm. lapsen leikkiin, liikkumiseen ja taiteisiin perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa mahdollistaen myönteisiä oppimiskokemuksia. (Varhaiskasvatustilaki 36/1973; Heikkilä ym. 2005, 15.)

Lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi hänen perustarpeistaan huolehditaan ja terveyttään ja toimintakykyään vaalitaan. Lapsi kokee itsensä arvostetuksi ja hyväksytyksi omana itsenään sekä tulevansa kuulluksi ja nähdyksi saaden vahvistusta terveelle itsetunnolle. Näin lapsi uskaltaa yrittää ja oppii vuorovaikutus- sekä yhteistyötaitoja, joiden kehittäminen on yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on myös varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskevista asioista. Lapsen hyvinvointia edistävät pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin ja muihin lapsiin vaalitaan. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä ja turvata mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lapsen ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. (Varhaiskasvatustilaki 36/1973; Heikkilä ym. 2005, 15.)

2.1 Päivähoito

Päivähoito on yhteiskunnan tarjoamaa varhaiskasvatuspalvelua, jonka järjestäminen ja valvominen ovat jokaisen kunnan vastuulla. Kunnan tehtävänä on varmistaa, että varhaiskasvatusta on saatavissa perheiden tarpeen mukaisesti, myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Päivähoitoa toteutetaan pääasiassa kunnan ja yksityisten ylläpitämissä päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä ryhmäperhepäivähoitona. Palvelussa yhdistyy lasten päivähoitolain määrittämä vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka sekä lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntöä muutetaan paraikaa ja ensimmäisen vaiheen lakimuutokset ovat tulleet voimaan 1.8.2015. Siinä

varhaiskasvatuksen tavoitteita on uudistettu ja lasten sekä vanhempien osallisuutta ja vaikuttamista vahvistettu. Myös lasten päivähoidon lain nimi muuttuu varhaiskasvatuslaiksi. (Heinämäki 2004, 9; Sosiaali- ja terveysministeriö 2015; Opetus- ja Kulttuuriministeriö 2015.)

Lisää muutoksia on vielä tulossa, kun hallitus toukokuun 2015 lopulla päätti rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta mm. työttömien sekä vanhempain vapaalla olevien lasten vanhemmilta 20 tuntiin viikossa. Yle uutisoi (2015) päivähoito-oikeuden rajaamisen tulevan näillä näkymin voimaan ensi vuoden syksyllä. Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen esityksen mukaan jää vanhempien vastuulle osoittaa mikäli lapsi tarvitsee hoitoa enemmän kuin 20 tuntia viikossa. Valtioneuvosto suunnittelee myös ryhmäkokojen suurentamista ja jatkossa yli 3-vuotiaita lapsia voi olla kahdeksan yhtä hoitajaa kohden, luvun ollessa seitsemän vielä tällä hetkellä. (Yle 2015.)

Kuntien mahdollisuudet organisoida varhaiskasvatuspalvelujansa ovat laajat. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ja päivähoidon sisältöjä kuntien erilaisuudesta ja eritavoin toteutetuista palveluista huolimatta. Perusteiden pohjana ovat valtioneuvoston hyväksymät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Perusteiden tavoitteena on mm. edistää yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteuttamista koko maassa ja ohjata sen sisällöllistä kehittämistä, lisätä henkilöstön ammatillista tietoutta sekä vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kunnat laativat oman suunnitelmansa, konkretisoivat sisältöjä ja toimintatapoja sekä arvioivat palvelujensa toteutumista. Jokaisen varhaiskasvatusta toteuttavan yksikön oma suunnitelma täydentää kunnan suunnitelmaa kuvaamalla juuri sen yksikön toimintaympäristöä ja erityispiirteitä ja painotuksia. (Heikkilä ym. 2005, 7–8; Kurvinen ym. 2006, 197.)

Perusteet ohjaavat kasvattajia kohti lapsen monipuolista kasvun ja kehityksen tukemista. Lapset oppivat koko ajan erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjatun kuuden sisällöllisen orientaation kokonaisuus tarjoaa kasvattajille kehyksen siitä, millaisia tilanteita, kokemuksia

ja ympäristöjä heidän tulisi etsiä, muokata ja tarjota lasten toimintaa ja oppimista varten. Kokonaisuuteen kuuluvat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Orientaatiokäsitteellä korostetaan sellaisten välineiden ja valmiuksien hankkimisen aloittamista, joiden avulla lapsi kykenee kokemaan, perehtymään ja ymmärtämään ympäröivän maailman asioita. Lasten omilla kiinnostuksen kohteilla, tarpeilla ja paikallisilla olosuhteilla on ratkaiseva merkitys yksittäisten konkreettisten sisältöjen valinnassa. Kasvattajien nähdessä arjen tilanteiden merkitykset, päivittäin toistuviin perustoimintoihin, leikkeihin ja lasten omiin projekteihin voidaan luontevasti sisällyttää aineksia kaikista orientaatioista. Orientaatioiden ei tarvitse näkyä vain varsinaisesti suunnitelluissa toimintatilanteissa ja projekteissa. (Heikkilä ym. 2005, 26–27; Kurvinen ym. 2006, 198.)

2.2 Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma

Kunta- sekä yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle laaditaan oma henkilökohtainen suunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Tämän henkilökohtaisen suunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomiointi toiminnan järjestämisessä. Kunnissa on käytössä monia erilaisia varhaiskasvatussuunnitelma lomakkeita ja suunnitelmapohjia, olennaista näille kaikille on, että niiden avulla saataisiin aikaan kasvatuskumppanuutta edistävä ja lapsen tarpeet esiin nostava suunnitelma, joka on myös mahdollista käytännössä toteuttaa. Suunnitelman perusteella kaikki lasta kasvattavat henkilöt voivat toimia johdonmukaisesti lapsen tarpeet tiedostaen. (Heikkilä ym. 2005, 32–33; Kurvinen ym. 2006, 200.)

Ennen lapsen päivähoitotoiminnan aloittamista on tärkeää selvittää perheen ja lapsen odotukset päivähoitopaikasta sekä lapselle tyypilliset toimintatavat. Tätä varten vanhemmille on yleensä lähetetty perustietolomake täytettäväksi ennen kuin he tulevat tutustumaan päiväkotiin ensimmäistä kertaa. Ensimmäisessä tapaamisessa päivähoitokunta kertoo vanhemmille päivähoitopaikasta, esittelee päiväkodin tilat ja kertoo heille pääpiirteittäin toiminnan periaatteista. Lapsen

tuleva omahoitaja käy perustietolomakkeen läpi vanhempien kanssa, sopii käytännön asioista, kuten päivähoitoon tulo- ja lähtöajoista, ja siitä kuinka lapsen tutustuminen päivähoitoon toteutetaan. Ensimmäisellä tutustumiskerralla vanhemmille yleensä annetaan varhaiskasvatussuunnitelma-lomake mukaan kotiin tutustuttavaksi. (Kurvinen ym. 2006, 200.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa yhteistyön toimintatavoista, yhteisistä käytännöistä, joita noudatetaan niin kotona kuin päivähoitossa. Suunnitelmaan kirjataan lapsen vahvuudet, miten niiden huomioimiseksi toimitaan, lapsen mielenkiinnon kohteet, yksilöllisen ohjauksen ja tuen tarpeet. Kurvinen ym. (2006, 200) toteavat, että tämän lisäksi kirjataan myös juuri tämän hetken tarpeet ja tulevaisuuden näkymät, valitaan lapsen kehityksen kannalta olennainen lähiajan tavoite ja konkreettiset toimet, kuinka tavoitteet saadaan toteutetuksi. Erityistä huomiota kiinnitetään vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Huolen aiheet ja ongelmat tuodaan esille konkreettisina asioina, joihin etsitään ratkaisu yhdessä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. (Heikkilä ym. 2005, 33; Kurvinen ym. 2006, 200.)

2.3 Erityinen tuki päivähoitossa

Varhaiskasvatuksen henkilöstö yhdessä vanhempien kanssa on usein tuen tarpeen ensimmäinen arvioija. Heinämäki (2004, 22) kirjoittaa, että lapsen tuen tarvetta arvioidessa tulee huomioida hänen toimintakykynsä ja mahdollisuutensa erilaisissa ympäristöissä ja kasvatustilanteissa. Arvioinnin perustana on näkemys siitä, mikä lapsen kehityksessä ja käyttäytymisessä on tavallista ja mikä tuettavaa. (Heikkilä ym. 2005, 35; Heinämäki 2004, 22–23.)

Kurvinen ym. (2006, 248) kirjoittavat, että erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat hyvin moninainen ryhmä. Usein erityistä tukea tarvitsevien lasten käsite yhdistetään ensimmäisenä vaikeavammaisiin tai liikuntaesteisiin lapsiin. Päivähoitossa näiden ryhmien osuus on hyvin pieni, kun taas lasten kielenkehityksen häiriöt ja

sosio-emotionaaliset ongelmat ovat kasvamassa kuin myös lastensuojelun tukea tarvitsevien lasten ryhmä. Kun puhutaan lapsen vaikeuksista, kannattaa kysyä, kenelle asia on ongelma, lapselle itselleen vai hänen ympäristölleen. Lapsi on aina osa ympäristöään, joten tukitoimien tulisi vaikuttaa kokonaisuuteen, lapseen, vanhempiin sekä päivähoiton toimintaympäristöön. (Kurvinen ym. 2006, 248–249.)

Heikkilä ym. (2005, 36) kirjoittavat, että yleisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä tarjottavaa tukea järjestetään mahdollisimman pitkälle siten, että lapsi toimii ryhmänsä jäsenenä ja hänen sosiaalisia kontaktejaan tuetaan. Erityiskasvatuksen avulla tuetaan lasta yksilöllisesti kasvatuksellisen toiminnan avulla ja siinä korostuu lapsen päivittäiseen toimintaan ja ympäristöön liittyvät toimenpiteet. Suunnittelun pohjaksi tärkeää on luoda kokonaiskuva lapsesta, hänen vahvuuksistaan ja voimavaroistaan sekä häntä kiinnostavista ja innostavista asioista. Tuen suunnittelussa näitä painotetaan ja pyritään kehittämään ja muuttamaan lapsen omassa ympäristössä asioita siten, että lapsen olisi helpompi toimia. Kurvinen ym. (2006, 248) mainitsevat laadukkaan varhaiskasvatuksen sisällä olevan jo erityistä tukea tarjoavia elementtejä, kuten struktuuri, hyvä vuorovaikutus, ryhmätoiminta ja kehityksen eri osa-alueiden tukeminen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa näitä elementtejä vahvistetaan ja käytetään suunnitelmallisesti lapsen hyväksi. Sen lisäksi varhaiskasvatuksen tukitoimina ympäristöä ja kasvatustoimintaa voidaan mukauttaa lapsen tarpeiden mukaisesti. (Heikkilä ym. 2005, 35–36; Heinämäki 2004, 33; Kurvinen ym. 2006, 248.)

Varhaiskasvatusympäristö on fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuus, johon kuuluvat rakennetut tilat ja lähiympäristö, erilaiset materiaalit ja välineet sekä toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvät psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt. Innostavien fyysisten tilojen ja rakenteiden lisäksi ilmapiiriin tulee olla myönteinen ja turvallinen. Psyykkistä ympäristöä mukauttamalla voidaan varmistaa lapselle sopivien ryhmätoimintojen ja toimintamuotojen kehittäminen sellaisiksi, että lapsi kokee monipuolista vuorovaikutusta sekä itsensä osaksi ryhmäänsä. Lapsen kehitystasolle sopivien ja hänen mielenkiintoaan herättävien oppimista tukevien välineiden ja materiaalien lapsen saataville tuominen on osa kognitiivisen ympäristön muokkausta. (Heinämäki 2004, 33–34.)

Päivittäistä kasvatustoimintaa muokataan lapsen tarpeiden mukaisesti sisältöjä ja toimintamuotoja mukauttamalla, eriyttämällä, perustaitoja harjaannuttamalla sekä lapsen itsetuntoa vahvistamalla. Jo toiminnan sisältöä valitessa mm. lapsen kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon, nivotaan lapsen yksilölliset tarpeet ja tavoitteet yhteen ryhmän tavoitteiden kanssa ja muokataan toiminta vastaamaan hänen taitojaan. Eriyttämisellä tarkoitetaan lapsen kehitystä ja oppimista tukevaa suunnitelmallisesti valittua ryhmämuotoa, jossa lapsi pääsee harjoittamaan erilaisia taitojaan päivittäisissä tilanteissa, kuten pelivuoron odottamista tai leikkiin kuuluvaa lelun vaihtoa. Perustaitojen harjaannuttaminen on merkittävä oppimisen ja tuen kohde varhaiskasvatuksessa. Itsenäisyyteen tukemisesta huolimatta lapsen tulee kuitenkin voida luottaa aikuisen riittävään apuun ja ohjaukseen kiireettömässä ja kannustavassa ilmapiirissä. Esimerkiksi pukeutumiseen ja ruokailemiseen liittyvät perustaidot tuottavat lapselle itsenäisyyttä ja luottamusta omiin kykyihin ja selviytymiseen. (Heinämäki 2004, 34–35.)

Itsetunnon tukeminen on lapsen kokonaiskehityksen kannalta tärkeää. Erityisen merkittävää on itsetunnon vahvistaminen silloin, kun lapsen esim. kehittymisessä tai käyttäytymisessä on piirteitä, jotka huolestuttavat aikuisia. Lapsi kyllä tunnistaa itseensä kohdistuvan huolen kykenemättä kuitenkaan erittelemään mistä huoli johtuu. Lapsi muodostaa minäkäsitystään sen pohjalta, miten häneen suhtaudutaan, joten aikuisten myönteinen ja arvostava suhtautuminen on hänen itsetuntonsa kannalta merkittävää. Toinen merkittävä tekijä lapsen itsetunnon muodostumisen kannalta on vertaisryhmä, jossa lapsi toimii. Vertaisryhmä on lapselle ensisijaisesti sosiaalinen ympäristö, jonka puitteissa hän saa olla lapsi ja jonka luomat kontaktit tukevat kehitystä monella tavalla. Leikki on lapselle luontainen, kokemuksellinen oppimistapa, minkä myötä monet oppimisvalmiudet kehittyvät ja jo opitut taidot harjaantuvat. Iän myötä lapsi kuitenkin alkaa verrata omia ja toisten lasten taitoja sekä osaamista yhä enenevässä määrin. Itsetuntonsa vahvistamiseksi lasten tulee saada vertaisryhmissä myönteisiä kokemuksia ja merkittäviä rooleja eri toiminnoissa, leikeissä ja tehtävissä. Näiden kokemusten saamisen mahdollistaminen on varhaiskasvattajien tehtävä. (Heinämäki 2004, 36, 38.)

Lapsen tarvitsema erityinen hoito, kasvatusta ja opetus järjestetään mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatustalvelujen yhteydessä, edellä mainittuina varhaiskasvatustuksen omina tukitoimina. Kaiken tuen järjestämisen perustana on aina vanhempien ja varhaiskasvatustushenkilöstön välinen kasvatustalvumppanuus. (Heikkilä ym. 2005, 36; Heinämäki 2004, 29.)

3 Kasvatustalvumppanuus

Lasten kasvattaminen on haastava tehtävä niin kotona kuin päivähoitossakin. Perheet tarvitsevat tukea lasten kasvattamiseksi kotona ja ammattilaiset tarvitsevat tukea päivähoiton ja varhaiskasvatustuksen toteuttamiseen. Kasvatustalvumppanuudessa koti ja päivähoito tuodaan lähelle toisiaan, kasvatustalvustuu jaetaan ja he yhdessä, toisiaan tukien, sitoutuvat toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Lasta lähellä olevien aikuisten välinen avoin vuoropuhelu auttaa jakamaan hoito- ja kasvatustalvustuuta ja jaetut kokemukset sekä tiedot lapsesta luovat parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. (Heikkilä ym. 2005, 31; Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21; Kurvinen ym. 2006, 111.)

Heikkilä ym. (2005, 31) kirjoittavat kasvatustalvumppanuudessa olevan kyse ammattilaisten ja vanhempien asennoitumisesta yhteistä kasvatustehtävää kohtaan. Kumppaneiden tulee yhdessä sopia miten käytännössä tätä tehtävää hoidetaan molemmille osapuolille sopivalla tavalla. Kasvatustalvumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen. Kasvatustalvumppanuudessa vanhempien ja kasvattajan samanarvoiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot lapsesta ja taidot toimia lapsen kanssa yhdistyvät lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. Päivähoiton henkilöstö tuo kumppanuuteen mukanaan koulutuksen antaman ammatillisen tiedon ja osaamisen. Heidän vastuullaan on luoda edellytykset kasvatustalvumppanuudelle ja tasavertaiselle yhteistyölle. Vanhemmilla on tuntemus omasta lapsestaan ja heille vara-

taan lastensa ensisijainen kasvatusvastuu ja -oikeus. (Heikkilä ym. 2005, 31; Kaskela & Kekkonen 2006, 17; Kurvinen ym. 2006, 111.)

Kasvatuskumppanuudessa työntekijä asettuu vanhemman rinnalle, luodakseen vanhemmalle kokemuksen siitä, että lasta koskevissa asioissa toimitaan yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa. Kaskela & Kekkonen (2006, 19) mainitsevat, että huomiota tulee kiinnittää siihen, miten vanhemman oman lapsensa tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi ja keskustelluksi vuoropuhelussa varhaiskasvatuksen ammattilaisen kanssa. Molemminpuolinen kunnioitus, luottamus, vastavuoroisuus ja tasavertaisuus ovat edellytyksiä kasvatuskumppanuudelle. Mitä enemmän vanhempi luottaa hänen lastaan hoitaviin työntekijöihin ja siihen, että nämä ymmärtävät myös vanhempien näkemyksiä, sitä enemmän hän haluaa keskustella työntekijöiden kanssa lapsensa kehityksestä ja hyvinvoinnista. Kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeää onkin ammattilaisen arvostava ja myönteisiä vaihtoehtoja hakeva työote sekä ymmärrys vanhemmuuden erilaisia haasteita ja perheiden erilaisuutta kohtaan. (Heikkilä ym. 2005, 31; Kaskela & Kekkonen 2006, 19-20; Kurvinen ym. 2006, 111.)

3.1 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet

Kasvatuskumppanuus rakentuu vuorovaikutukselle, jota ohjaavat kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteet. Sen tarkoituksena olisi, että henkilöstö ja vanhemmat pääsisivät jakamaan tietojansa, taitojaan, näkemyksiään, osaamistaan ja ymmärrystään lapsen parhaasta yhdessä puhuen, neuvotellen ja sopien. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18, 20–21.)

Kuunteleminen ja kuuleminen ovat tärkeitä asioita vuorovaikutuksessa. Ne eivät kuitenkaan ole sama asia. Kuuleminen on aistihavaintoja, kuunteleminen aktiivista toimintaa. Kuunteleminen edellyttää läsnä olevaa mieltä, huomion kohdistamista toisen ihmisen asiaan, tilanteeseen keskittymistä, asioiden muistissa säilyttämistä ja omaa tulkintaa. Kuunneltavalle se näyttäytyy empaattisuutena, rehellisyytenä ja aitona kiinnostuksena. Hyvä kuuntelija kuuntelee koko olemuksellaan, kommentoi ilmeillä ja eleillä, esittää tarkentavia lisäkysymyksiä, sietää

toisen negatiivisiakin tunteita ja ajatuksia sekä kuuntelee loppuun asti. Kuuleminen ei onnistu ilman turvallista ja myönteistä ilmapiiriä. Kuulemisen voivat estää myös kuulijan vahvat käsitykset ja ennakko-odotukset käsiteltävästä asiasta tai henkilöstä, liian tiukka etukäteissuunnitelma keskustelun kulusta, keskustelukumppaniin liian tunteenomaisesti suhtautuminen, kuulijan väsymys tai kiire. Saarnaaminen, luennoiminen, syyttely ja kritisoiminen johtavat siihen, ettei kukaan osapuolista enää kuule. Kuulluksi tuleminen on kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate sen eheyttävän kokemuksen vuoksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32; Karila & Nummenmaa 2011, 49–50.)

Kuuntelemisen kautta ihminen voi oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Kunnioittaminen ilmenee toisen hyväksymisenä ja arvostavana asenteena, joka näyttäytyy ajatuksina ja sitä kautta tekoina. Toimimalla ja puhumalla avoimesti, myönteisesti ja rehellisesti, ihminen ymmärtää, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Kunnioituksen puute toisaalta näkyy merkittävien asioiden salaamisena, selän kääntämisenä sekä toisen sanomisen merkityksen mitätöimisenä. Kunnioittavan suhteen luominen on haasteellista esim. tilanteissa, joissa perheen toimintatavat ja arvot ovat erilaisia kuin mitä itsellä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34; Karila & Nummenmaa 2011, 43.)

Kaskela & Kekkonen (2006, 36) kirjoittavat luottamuksen rakentuvan kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Vuoropuhelua, yhteisiä kohtaamisia, aikaa ja kuulluksi tulemisen kokemuksia tarvitaan luottamuksen syntyä varten. Vanhempien mielessä luottamus päivähoiton työntekijöitä kohtaan rakentuu työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta, siitä kuinka työntekijä suhtautuu lapseen, välittää hänestä ja ajattelee lapsen parasta. Luottamuksen rakentumiseen vaikuttaa myös vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyvissä asioissa. Sitä konkreettisimmin vanhemmat kokevat osallisuutensa mikäli päiväkodilla on mahdollisuus huomioida heidän ajatuksensa, kasvatuskäsityksensä ja toiveensa. Vanhempien toiveiden kuuleminen voi olla hyvinkin arkista ja juuri tämä arkinen ja päivittäinen vuoropuhelu luo luottamukselle perustan. (Karila 2006, 99; Kaskela & Kekkonen 2006, 36, 42.)

Perheen tukeminen on yksi keskeinen varhaiskasvatuksen tehtävä ja toimintamuoto. Kun vanhemmat ja henkilöstö kohtaavat päivittäin, voi heidän välilleen muodostua hyvinkin luottamuksellinen suhde, jossa jaetaan erilaisia kokemuksia. Henkilöstö voi kasvatuskysymyksissä tukea vanhempia omaa tietoaan ja osaamista käyttäen, keskustellen sekä oman esimerkkinsä kautta. Joskus vanhempien tukemiseksi riittää empaattinen kuuntelu. (Heinämäki 2004, 50.)

Karila & Nummenmaa (2011, 47) kirjoittavat keskustelun olevan vuorovaikutuksen perusmuoto ja dialogin olevan puhumista tavalla, joka kutsuu toiset osallistumaan keskusteluun. Dialogi on aitoa vuoropuhelua, jossa kaikki osapuolet voivat tulla näkyviksi omine ajatuksineen, eikä toisen tietämys ole merkityksellisempää tai arvokkaampaa kuin toisen. Erilaisten näkemysten ja mielipiteiden olemassaolo tunnustetaan ja hyväksytään, tavoitteena uuden oivaltaminen ja luominen. Yksilön ottama kanta ei ole lopullinen, vaan askel kohti lopputulosta. Dialogin tarkoitus on löytää yhteinen mielekäs tapa käsitellä erilaisia näkemyksiä ja luoda yhteistä ymmärrystä, eli ajatella yhdessä, ei osoittaa jotain näkemystä oikeaksi tai vääräksi. (Karila & Nummenmaa 2011, 47–48; Kaskela & Kekkonen 2006, 38.)

3.2 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Kasvatuskumppanuussuhde vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välillä alkaa tutustumisella, jonka kautta osapuolet rakentavat kuvaa siitä, voiko kumppaniin luottaa. Kaskela & Kekkonen (2006, 41) kertovat, että osa kasvatuskumppanuus-koulutusmallia on perheen kotona tapahtuva tutustumiskäynti. Lapsen ja perheen kannalta on heidän kotinsa usein luontevin paikka tutustua ja tavata ensimmäisen kerran. Aloituskustelun lähtökohtana on antaa perheelle puheenvuoro, mahdollisuus keskustella lapsen päiväkodissa aloittamisesta, ennakoajatuksistaan, odotuksistaan ja toiveistaan sekä esittää kysymyksiään liittyen päivähoitoon tai ylipäänsä arjen sujumiseen perheen muuttuvassa tilanteessa. Vanhemmilla voi olla monia odotuksia, toiveita ja pelkoja päivähoitoalun aloituksen suhteen ja tutussa kotiympäristössä kynnys niiden ilmaisemiseen madaltuu. Kun omat tunteet ja pelot ovat selkiytyneet, pystyy van-

hempi paremmin valmistelemaan lapsensa tähän muutokseen. Koti on myös lapselle turvallisin paikka tutustua uuteen aikuiseen ja samalla kasvattaja voi havainnoida lapsen toimintaa kotiympäristössään sekä kuinka lapsi toimii vanhempiensa kanssa. (Karila 2006, 97; Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

Kotikäynniltä saadut havainnot ja vanhempien kertomukset lapsesta auttavat kasvattajaa vastaanottamaan lasta päivähoitoon ja luomaan suhdetta häneen. Lapselle taas on helpompaa rakentaa luottamusta kasvattajaan, jonka on jo kotona turvallisessa ympäristössä tavannut. Lisäksi päivähoiton aloitusvaiheeseen kuuluu lapsen ja vanhempien yhteinen tutustumisjakso päivähoitossa. Lapsen elämäntilanne muuttuu monella tavalla hänen aloittaessaan päivähoiton. Kasvattajan tehtävä onkin auttaa lasta kestämään ero vanhemmistaan, tulemaan osaksi lapsiryhmän toimintaa sekä luomaan suhteita aluksi yhteen kasvattajaan ja lopulta lapsiryhmän muihin aikuisiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.)

Joissakin kunnissa käytössä oleva omahoitajakäytäntö mahdollistaa sekä lapsen että perheen yksilöllisen huomioimisen varsinkin tässä päivähoiton aloitusvaiheessa. Sekä lapsi että vanhempi tarvitsee kasvattajalta erokokemuksen kuulevaa suhtautumista ja myötätuntoista kannattelua. Mitä vähemmän lapsella on sanoja käytettävissään, sitä enemmän apua hän tarvitsee aikuista tulkitsemaan hänen tunteitaan. Lapsen tunteita sanottamalla ja puhumalla lapselle ympärillä tapahtuvasta, omahoitaja auttaa lasta lohduttautumaan hänen lähellään, ymmärtämään ja hallitsemaan omia tunteitaan, mitä kautta lapsen on mahdollista kokea turvallisuutta, kiintyä kasvattajaan ja asettua päivähoitoon. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43–44.)

Myös vanhemmille on hyvä kertoa lapsen ikävöimisestä, joka useimmiten kertoo lapsen ja vanhemman tärkeästä ja ensisijaisesta suhteesta. Vanhemmille ensiarvoisen tärkeää on kuulla lastensa päivästä, mitä lapsi on päivän aikana nähnyt ja kokenut, se auttaa vanhempia tallentamaan arvokkaita lapsuusmuistoja sekä ymmärtämään lasta. Kasvattajan arkipäiväisinä pitämät asiat voivat olla arvokasta tietoa vanhemmille. Tätä vuoropuhelua tapahtuu päivittäisissä kohtaamisissa, vanhemman tuodessa tai hakiessa lasta päivähoitosta. Näihin

hetkiin on tärkeää ottaa lapsi mukaan kertomaan omin sanoin päivänsä kokemuksista, ajatuksista ja tunteista. Kasvattaja taas omalla esimerkillään ja avoimuudellaan voi rohkaista vanhempia puhumaan, kysymään ja pohtimaan yhdessä lapseen liittyviä asioita. Varsinaiset varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvät keskustelut ovat kasvatuskumppanuuden keskeinen alue, jossa kumppanuus joko syvenee tai estyy. Mikäli vuorovaikutusta vanhempien ja kasvattajien välillä on ollut paljon ihan tavanomaisistakin asioista, on myös vaikeista ja pulmallisista tilanteista helpompi puhua. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43–45.)

4 Lastensuojelu

Jokaisella lapsella on oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain 2. § määrittää, että ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on hänen vanhemmillaan ja muilla huoltajilla (Lastensuojelulaki 417/2007). Lastensuojelu pyrkii turvaamaan lapsen edun niissä tilanteissa, joissa hänen vanhempansa tai huoltajansa eivät kykene sitä tekemään tai mikäli lapsi itse vaarantaa oman turvallisuutensa. Lapsen etu ja tarpeet ovat kaiken lastensuojelun lähtökohdana. (Ahto & Mikkola 1999, 6; Ihalainen & Kettunen 2006, 82; Kurvinen ym. 2006, 562.)

Ahto & Mikkola (1999, 6) kirjoittavat, että lastensuojelun avun ja tuen tarve voi tulla esille eri tavoin. Usein lastensuojelun tarpeesta lapsen huonojen kasvuolosuhteiden tai vaikean tilanteen takia ilmoittavat muut viranomaiset esim. päiväkodin tai terveydenhuollon työntekijät. Kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen, kuten naapurit tai sukulaiset, jos he katsovat lapsen edun vaarantuneen. Lastensuojeluilmoitus tehdään puhelimitse, kirjeitse tai sähköpostitse sosiaalitoimistoon. Tarve tuelle voi tulla esille myös perheen tai lapsen omasta pyynnöstä tai yhteistyöpalaverissa päiväkodin kanssa. (Ahto & Mikkola 1999, 6–7; Ihalainen & Kettunen 2006, 84; Kurvinen ym. 2006, 562–563.) Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen, kiireellisen lastensuojelun tarve tulee arvioida välittömästi. Tämän lisäksi tehdään palvelutarpeen arviointi, jossa lastensuojelun tarve ja mahdolli-

set palvelut ja tukitoimet määritellään. Arvion tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta ja valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

4.1 Avohuollon tukitoimet

Perheen tullessa lastensuojelun asiakkaaksi, viranomaisten ensisijainen tehtävä on tukea vanhempia lapsen hoidossa ja kasvatuksessa. Ihalainen ja Kurvinen (2006, 85) mainitsevat avohuollon tukitoimien olevan ensimmäisiä välineitä, joilla pyritään auttamaan lastensuojelun tarpeessa olevaa lasta ja perhettä. Tukitoimien tavoitteena on vanhempien voimavarojen vahvistuminen, jotta he pystyisivät toimimaan riittävän hyvinä vanhempina lapselleen. (Ahto & Mikkola 1999, 7; Ihalainen & Kettunen 2006, 85; Kurvinen ym. 2006, 564.)

Avohuollon tukitoimiin kuuluvat mm. taloudellinen tuki, erilaiset terapiapalvelut ja perhetyö. Taloudellisena tukena perheelle voidaan myöntää toimeentulotukea. Sitä voidaan myöntää jo ehkäisevänä tukena, jotta perheen omatoiminen selviytymiskyky säilyisi. Terapiapalveluihin kuuluvat terveyskeskusten ja neuvoloiden tarjoamat ohjaus- ja hoitotoimet sekä mielenterveys- ja päihdeongelmaisille tarkoitetut terapiamuodot. Palveluja antavat mm. perheneuvolat ja psykiatrian poliklinikat, A-klinikat ja nuorisoasemat. (Ihalainen & Kettunen 2006, 85–86; Kurvinen ym. 2006, 564–565.)

Perhekeskeisyys on yksi lastensuojelun peruseriaatteista. Perheen nähdään olevan omien asioidensa asiantuntija ja heidän on tultava kuulluiksi omaa elämänsä koskevissa suunnitelmissa ja päätöksenteossa. Perhetyön avulla koko perhettä pyritään tukemaan ja ottamaan huomioon kaikkien perheen jäsenten tilanne ja tarpeet. Lastensuojelun perhetyö on monimuotoista. Kurvinen ym. (2006, 565–566) kertovat, että perhetyötä voidaan toteuttaa laitoksissa tai perheen kotona, tuki voi olla pitkäaikaista tai tilapäistä ja työmuotoja voivat olla terapeutit lähestymistavat sekä käytännön ohjaus ja neuvonta. Perhetyön tehtävänä on tukea perhettä arkipäivän jaksamisessa neuvomalla ja opastamalla mm. kodinhoitoon liittyvissä töissä sekä lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvis-

sä asioissa. Ihalainen ja Kettunen (2006, 86) vielä lisäävät perhetyön olevan myös kuuntelemista, keskustelemista ja myötäelämistä. Työn tavoitteena on puuttua ongelmatilanteisiin, selvittää ongelmat, estää tilanteen paheneminen ja täten välttää lapsen sijoittaminen kodinulkopuolelle. (Ihalainen & Kettunen 2006, 86; Kurvinen ym. 2006, 565–566.)

Lastensuojelulain (417/2007) 37. §:ssä todetaan, että lapselle voidaan järjestää avohuollon tukitoimena tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa yhdessä hänen vanhempiansa kanssa. Lapsi voidaan sijoittaa myös yksin, mikäli sijoitus vanhempien kanssa ei ole lapsen edun mukaista. Tällöin sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituksen edellytyksenä on kuitenkin se, että sijoitus on todella tarpeen joko lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, lapsen kuntouttamiseksi tai hänen huolenpitonsa väliaikaisesti järjestämiseksi. Avohuollon sijoitus perustuu lapselle tehtyyn asiakassuunnitelmaan, jossa on määritelty myös sijoituksen tavoitteet ja arvioitu kesto. (Lastensuojelulaki 417/2007)

Avohuollon sijoitus toteutetaan yleensä sijaisperheessä, turva- tai ensikodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa. Sijoitusjakson avulla ja sen aikana voidaan esim. selvittää lapsen kotitilannetta, korjata lapsen kasvua ja kehitystä haittaavia tekijöitä ja tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa ja hoidossa. Hoito on kuitenkin aina lapsen kotikasvatusta ja muuta huoltoa tukevaa ja täydentävää hoitoa. Tällainen avohuollon sijoitus voi olla jaksottaista ja tulla tarpeeseen esim. vanhempien kuntoutuksen ajaksi tai kertaluontoista esim. jonkun lapsen omaa perhettä kohdanneen kriisin vaikeimman vaiheen ajaksi. Ahto ja Mikkola (1999, 10) mainitsevat vielä, että yleensä tavoitteena on lapsen paluu omaan kotiinsa ja hoidon jatkumisen siellä. (Ahto & Mikkola 1999, 10; Kurvinen ym. 2006, 565.)

Kaikkia avohuollon tukitoimia toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa. Tukitoimien vastaanottaminen on vapaaehtoista. Jos vähintään 12-vuotias lapsi tai hänen vanhempansa kieltäytyvät tukitoimista, tulee viranomaisen arvioida tilanne uudelleen ja päättää onko tarpeellista ryhtyä pakko-toimenpiteisiin, kuten huostaanottoon. (Kurvinen ym. 2006, 565.)

4.2 Huostaanotto

Lastensuojelulain 40. §:ssä todetaan, että mikäli puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyden ja kehityksen, tai jos lapsi omalla käytöksellään sen vaarantaa, tulee lapsi ottaa sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestää hänelle sijaishuolto. Huostaanotto ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä vain, mikäli avohuollon tukitoimet ovat riittämättömiä tai lapsen huolenpidon toteuttamiseksi sopimattomia ja sijoituksen nähdään olevan lapsen edun mukaista. Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella, hänen tarpeisiinsa vastaavassa huoltopaikassa, kuten sijaisperheessä tai lastensuojelulaitoksessa. (Ahto & Mikkola 1999, 8; Kurvinen ym. 2006, 568; Lastensuojelulaki 417/2007.)

Huostaanotto on aina viimesijainen toimenpide, joka kunnan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tulee toteuttaa harkiten ja suunnitelmallisesti. Valmistelun aikana vanhempia ja yli 12-vuotiasta lasta tulee kuulla, antaa heille mahdollisuus ilmaista kantansa ja tästä kuulemisesta laaditaan virallinen pöytäkirja. Myös alle 12-vuotiaiden lasten toivomukset ja mielipide on pyrittävä aina selvittämään lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Sosiaalilautakunta päättää huostaan otetun lapsen kasvatuksesta, hoidosta, olinpaikasta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta. Lapsen huoltajuus ja holhous säilyvät lapsen vanhemmilla. Vanhemmat mm. huolehtivat lapsen omaisuuden hoidosta ja päättävät lapsen nimestä ja uskontokunnasta sekä mahdollisuuksien mukaan koulunkäyntiin ja terveydenhuoltoon liittyvistä asioista. Huostaanotto on aina lopetettava, mikäli huostaanoton tai sijaishuollon tarvetta ei enää ole ja sen lopettaminen on lapsen edun mukaista. Lapsen suhteet molempiin vanhempiin on pyrittävä turvaamaan niin hyvin kuin se on mahdollista ja lapsen edun mukaista. (Ahto & Mikkola 1999, 9; Ihalainen & Kettunen 2006, 88; Kurvinen ym. 2006, 568.)

4.3 Perhehoito ja sijaisvanhemmuus

Perhehoitolain 3. § määrittää perhehoidon olevan hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoidon tavoitteena on antaa mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon, läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää perhehoidossa olevan henkilön perusturvallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Tammikuussa 2012 voimaan tulleeseen lastensuojelulain 50. §:än on kirjattu, että lapsen sijaishuolto toteutetaan aina ensisijaisesti perhehoidossa. Ketolan (2008, 22) mukaan yksi perhehoidon eduista on sen edullisuus verrattuna muihin kodin ulkopuolisiin hoitomuotoihin. Perhehoito mahdollistaa myös perheenjäsenyyden sekä pysyvät ihmissuhteet. Laitoshuoltoa järjestetään vain, mikäli lapsen edun mukaiset tukitoimet perhehoidossa elämiseen eivät olisi riittäviä. (Ihalainen & Kettunen 2006, 88–89; Ketola 2008, 20, 22; Lastensuojelulaki 417/2007; Perhehoitolaki 263/2015.)

Perhekodissa voidaan hoitaa yleensä enintään neljää lasta, missä mukana ovat perheen omat alle kouluikäiset tai muuten erityistä tukea tarvitsevat lapset. Jos sijoitettavat lapset ovat sisaruksia, voidaan neljän lapsen enimmäismäärästä poiketa. Kurvinen ym. (2006, 569) toteavat perhehoidon olevan pääosin pitkäaikaista ja hoitoperheiden olevan asennoituneita hoitamaan lasta vuosia. Perhehoitajaksi eli sijaisvanhemmaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka ominaisuuksiensa, kokemuksensa ja koulutuksensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Pelastakaa lapset ry (2015a) painottaa, että sijaisvanhemmilla tulee olla aikaa lapselle, voimavaroja ja kiinnostusta huolehtia lapsesta sekä kykyä ymmärtää ja auttaa lasta käsittelemään hänen menetyksiinsä liittyvissä tunteissa. Sijaisperheinä toimivat usein tavalliset perheet, joille kunta tarjoaa valmennusta ja tukea perhehoidon toteuttamiseksi. Vuodesta 1995 alkaen Suomessa on ollut käytössä sijais- ja adoptiovanhempien valinta- ja valmennusmenetelmä PRIDE. Valmennuksen aikana perheellä on mahdollisuus arvioida omia valmiuksiaan sijaisvanhemmuuteen sekä saada tietoa niistä tiedoista, taidoista ja ominaisuuksista, joita heiltä edellytetään. Tiedon jakamisen lisäksi valmennuksessa

pyritään kokemukselliseen oppimiseen esim. eläytymisharjoitusten avulla. (Ahto & Mikkola 1999, 33–37; Kurvinen ym. 2006, 569; Pelastakaa lapset ry 2015a.)

Perhesijoituksen valmistelun ensimmäisessä vaiheessa kerätään tietoa, jonka päämääränä on selvittää millainen lapsi on, mitä hän on kokenut, millaisia ihmissuhteita hän on luonut ja millaisia erityistarpeita hänellä on. Näiden tietojen saamisen jälkeen, lapselle etsitään sellainen koti joka vastaa juuri hänen tarpeisiinsa. Lapsen ja sijaisperheen tutustumisvaiheen aikana kaikki osapuolet voivat vielä miettiä onko perhe lapselle sopiva ja pystyvätkö vanhemmat vastaamaan lapsen tarpeisiin. Tutustumisjakson kesto on aina yksilöllinen ja nimenomaan lapsi tarvitsee eniten aikaa sopeutuakseen muutokseen, uusiin ihmisiin, tapoihin ja perhe-elämään. (Ahto & Mikkola 1999, 14, 16.)

Ahto ja Mikkola (1999, 17) kirjoittavat olevan toivottavaa, että perhehoidon alkuvaiheessa toinen vanhemmista olisi kotona hoitamassa lasta, varsinkin lapsen ollessa alle kouluikäinen. Näin lapsi ehtisi tutustua rauhassa turvallisen aikuisen läheisyydessä uuteen kotiinsa ja ympäristöön. Perhehoitoon siirtyvät lapset voivat reagoida eri tavoin. Joku voi vetäytyä syrjään, olla levoton ja vilkas tai vaatia aikuisen jatkuvaa huomiota haluamalla olla sylissä koko ajan. Joillakin lapsilla voi olla nukahtamisvaikeuksia tai he voivat taantua kehityksessään ja alkaa esim. kastella öisin vuodettaan. Näillä reagoititavoillaan lapset tuovat esille sijoituksen alkuvaiheen aiheuttamia tunteita mm. pelkoa, vihaa, surua tai ahdistusta. (Ahto & Mikkola 1999, 17, 19.)

Huostaan otetut lapset ovat lähes poikkeuksetta kiintymysmalleiltaan ja vuorovaikutustaidoiltaan vaurioituneita, mikä asettaa heidän kanssaan arkeaan eläville sijaisvanhemmille suuria haasteita. Aikaisempien kokemuksiensa takia lapset vaativat usein tavanomaista enemmän huomiota, suojelua ja hoivaa. Ahto ja Mikkola (1999, 19) kertovat sijoituksen alkuvaiheeseen kuuluvan yleensä ns. kuherruskuukauden, kauden jolloin lapsi pyrkii miellyttämään ja tulemaan hyväksytyksi olemalla ylikiltti, iloinen, tottelevainen ja kaikkeen sopeutuva. Tätä seuraava ns. kokeiluvaihe alkaa kun lapsi kokee olonsa suhteellisen turvalliseksi sijaiskodissa. Tällöin lapsi testaa ja kokeilee kaikin keinoin pidetäänkö hänestä ja hyväksytäänkö hänet vaikka hän olisikin tottelematon ja kiukutteleva. Tämä

vaihe vaatii sijaisvanhemmilta erittäin paljon kärsivällisyyttä, sillä vaihe on lapselle välttämätön hänen luottamuksensa ja turvallisuutensa lujittamiseksi. Aikaisempien menetystensä takia lasten on vaikeaa luottaa uusiin aikuisiin. Luottamus ja kiintymys sijaisvanhempiin syntyvät ajan kanssa yhteiselämän ja jokapäiväisen vuorovaikutuksen tuloksena. Niiden syntymistä helpottaa lapsen täysivaltaiseksi perheenjäseneksi ottaminen sekä perhepiirissä, että sukulais- ja tuttavapiirissä. (Ahto & Mikkola 1999, 19–20, 24; Tuovila 2008, 52.) Ketola (2008, 58) kirjoittaa sijaisperheissä asuville lapsille ja nuorille tehtyjen kyselyjen mukaan, sijaislapset eivät halua erottua muista perheen lapsista tai muiden perheiden lapsista. Sijaislapset haluavat, että heitä kuunneltaisiin ja rakastettaisiin, heidän tarpeisiin vastattaisiin. He haluavat olla ensisijaisesti merkityksellisiä perheenjäseniä, arvokkaita ja tärkeitä jollekin. (Ketola 2008, 58.)

Sijaisvanhemmuus on sekä samanlaista että erilaista kuin normaali vanhemmuus. Sijaisvanhemmilta edellytetään normaalia vanhemmuutta, toisaalta myös lapsen erityistarpeisiin vastaamista, aikaisempien kokemusten korjaamista ja korvaamista uusilla myönteisillä asioilla. Sijaisvanhemmat joutuvat kohtaamaan asioita, joita ei tavallisena vanhempana ehkä koskaan kohtaa, eikä hyvä vanhemmuus enää riitä korjaamaan syntyneitä vaurioita. Sijaisvanhemmuus on yhteistyötä ja tärkeimpänä yhteistyökumppanina toimii lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Häneltä sijaisvanhemmat saavat apua, tukea sekä tarvittaessa opastusta eri tukipalveluista kuten mahdollisesti terapian saannista lapselle. Lapsen ymmärryksen ja jaksamisen lisäämiseksi, hänen tarinansa koostaminen ja nykyhetken ongelmien linkittäminen hänen taustansa on tärkeää. Joskus myös sijaisvanhempien on hyvä saada omia terapiakäyntejä selvitelläkseen oman taustansa vaikutuksia lapsen hoitoon. (Ahto & Mikkola 1999, 24, 26–27; Pitkänen 2012, 8; Tuovila 2008, 52–53.)

Pitkänen (2012, 8) kirjoittaa uupumuksen uhkaavan sijaisvanhempia. Kun lapsi ei anna auttaa itseään, torjuu sijaisvanhemman ja on aggressiivinen ja itsetuhoisin, vapaita on mahdoton järjestää ja rahastakin on tiukkaa. Tukea tarvittaisiin varsinkin sijoituksen alun jälkeen, juuri silloin kun tuen tarve on suurimmillaan. Tuovila (2008, 52) sekä Pitkänen (2012, 8) kertovat sijaisvanhempien kuitenkin kokevan usein olevansa yksin vaativan tehtävänsä edessä. Kiireisen so-

siaalityöntekijän kanssa ei synny toimivaa suhdetta, tiukoissa paikoissa apu saattaa löytyä vain hätänumerosta tai asioista ei uskalleta puhua suoraan sijoituksen lopettamisen pelossa. Sijaisvanhemmat tarvitsevat työnohjausta, vertaistukea ja arjen apua. Tavallisen vanhemmuuden lisäksi, sijaisvanhemmilta toivotaan ammatillisuutta, eli omien rajojen tuntemista ja sitä, että osataan hakea apua. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan lapsen kasvatukseen ja kehitykseen liittyvää tietoa ja palvelujärjestelmän tuntemusta, eli koulutusta. Ketola (2008, 59) ehdottaakin perhehoitajien täydennyskoulutuksen ja sitä kautta ammattitaidon lisäämisen lailla pakolliseksi säädettäväksi. (Ketola 2008, 59; Pitkänen 2012, 8–9; Tuovila 2008, 52–53.)

5 Aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimukset

Keränen ja Kinnunen (2013) kuvaavat opinnäytetyössään sijaisvanhempien kokemuksia ja kehittämisehdotuksia sijaisvanhemmuuteen liittyvästä tuesta. Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että sijaisvanhemmat olivat kokeneet tärkeimmäksi tuenantajaksi Nuorten Ystävien perhehoidon sosiaalityöntekijän, jolta he ovat saaneet keskustelu- ja käytännön apua. Tältä sosiaalityöntekijältä sijaisvanhemmat olivat saaneet rohkaisua ja valmiuksia arjessa selviytymiseen tämän vierailtua perheissä useita kertoja kuukaudessa sijoituksien alkuvaiheissa. Yhteydenpito sosiaalityöntekijän kanssa koettiin helpoksi, hänet sai kiinni puhelimitse tai sähköpostitse ja hän näki vaivaa selvittääkseen vastauksia sijaisvanhempia vaivanneisiin kysymyksiin. (Keränen & Kinnunen 2013, 27–28.)

Sijaisvanhemmat kertoivat Keräsen ja Kinnusen (2013) opinnäytetyössä olevansa aktiivisia tarvitessaan ja etsiessään tietoa. He kokivat, että heidän on itse osattava ottaa yhteyttä viranomaistahoon, kun tilanne sitä vaatii. Samoin yhteistyö koulun ja neuvolan kanssa oli pitkälti heidän yhteydenpitonsa varassa. Vertaistukea sijaisvanhemmat korostivat ja pitivät tärkeänä ja hyödyllisenä, jo siitäkin syystä, etteivät sijaisvanhemmat voi vaitiolovelvollisuutensa takia puhua sijaislapsen asioista esim. sukulaisten tai ystäviensä kanssa. Vertaisryhmissä he kokivat pääsevänsä jakamaan mm. lasten kasvatukseen ja käyttäytymiseen

sekä omaan jaksamiseensa liittyviä asioita sekä iloitsemaan yhdessä onnistumisen hetkistä. Ammattilaisen mukana olo koettiin tärkeäksi häneltä saatavan asiantuntijatiedon takia. Myös koko perheen tapaamisia pidettiin tärkeänä. Yhteisissä tapahtumissa joissa perheet voivat tavata ja keskustella toisten sijaisperheiden kanssa, pääsevät myös lapset tapaamaan toisia sijaislapsia ja saamaan itsekin vertaistukea. Näitä vertaisryhmiä sijaisvanhemmat toivoivat lisää varsinkin lapsille, jotka tulevat toiselta paikkakunnalta, joten heillä ei ole uudessa asuinpaikassaan juurikaan sosiaalisia verkostoja. (Keränen & Kinnunen 2013, 29, 31–33, 37.)

Marjo Iso-Kuusela (2008) on pro gradu-työssään tutkinut kasvatuskumppanuutta eli vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Hänen tekemiin haastatteluihin osallistui viisi päivähoiton ammattilaista sekä viisi vanhempaa. Pro gradu-työn tuloksista tuli esille, että lähes kaikki haastateltavista pitivät yhteistyötä hyvin tärkeänä. Yhteistyön tärkeimmiksi asioiksi nousivat mm. avoimuus, joustavuus, luottamus ja se, että yhdessä sovitaan asioista ja päätetään lapsen hoitoon vaikuttavista tekijöistä. Vanhemmat kokivat molempiin suuntiin kulkevan (kotoa päiväkotiin ja päiväkodista kotiin) tiedonkulun olevan tärkeää ja hyväksi keskustelupaikaksi mainittiin tuonti- ja hakutilanteet, joissa päivän tärkeimmät ja merkittävimmät asiat voitiin vaihtaa. Vanhemmat ja päivähoiton ammattilaiset molemmat kokivat kasvatuskumppanuuden tukevan lasta ja auttavan häntä sopeutumaan päiväkodin arkeen eikä hänen tarvitse asua kahden eri maailman, kodin ja päiväkodin välissä. (Iso-Kuusela 2008, 42, 44, 47, 49.)

Lehtonen, Luosujärvi ja Puttonen (2013) ovat tehneet opinnäytetyön vanhempien kokemuksista osallisuudessa oululaisessa päiväkodissa. Tutkimustuloksissaan he kertovat päiväkodin ja vanhempien yhteistyön olevan toimivaa, mutta työntekijöiden kiire hankaloittaa sitä. Vanhemmat olivat kokeneet henkilökunnan olevan kiinnostuneita perheestä, kuuntelevan ja olevan läsnä jos vanhemmilla on tärkeää asiaa. Vanhempien täytyi kuitenkin usein itse lähestyä työntekijää saadakseen tilaisuuden jutella hänen kanssaan, mutta toisinaan keskusteluun ei ollut mahdollisuuksia henkilökunnan kiireen vuoksi. Vanhemmat halusivat tarkempaa tietoa mitä päiväkodin arjessa tapahtuu, mutta sitä täytyy erikseen kysyä tai muuten heille kerrotaan vain perusasioista, kuten nukkumisesta tai

syömisestä. Tiedonsaanti vaihteli myös työntekijöiden mukaan, vanhemmat olivat saattaneet saada työntekijöiltä keskenään ristiriidassa olevaa tietoa lapsen päivästä tai lapsen päivästä kerrottiin joka päivä samankaltaisia asioita. Myös tähän tiedonsaantiin vaikutti toisinaan työntekijän kiire. Vanhempien kokemusten mukaan päivähoidolla ja perheillä oli yhteisiä toimintatapoja, kun vanhemman toiveesta samoja käytäntöjä oli otettu käyttöön päiväkodissa kuin miten kotona toimittiin. Henkilökunta myös kyseli vanhemmilta kuinka he kasvattavat lastaan ja kuinka vanhemmat haluavat lapsen kanssa päiväkodissa toimittavan. Vanhemmat eivät kokeneet olevansa osallisia päivähoiton toiminnan suunnitteluun, lapsen henkilökohtaisia vasu-keskusteluja lukuun ottamatta. Halua osallistua oli, mutta vanhemmat eivät vain tieneet miten. He ehdottivat mm. avoimia keskustelutilaisuuksia tai suunnitteluiltaa vanhemmille, jossa he voisivat yhdessä ideoida ja suunnitella päiväkodin toimintaa ja tapahtumia. Toisaalta osa vanhemmista ei haluaisi osallistua lainkaan. Opinnäytetyöntekijät ovatkin päätyneet siihen lopputulokseen, että päivähoiton henkilökunnan tulisi tarjota vanhemmille mahdollisuuksia osallisuuteen. Vanhemmat kuitenkin itse saisivat päättää, kuinka paljon he haluavat osallistua (Lehtonen, Luosujärvi & Puttonen 2013, 30–31, 33–35, 37.)

Kaisa Malinen, Tiina Lämsä ja Anna Rönkä toimivat päätutkijoina Suomen Akatemian rahoittamassa Paletti-tutkimuksessa, joka toteutettiin vuosina 2006–2009. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli mm. kuvata työssäkäyvien pikkulapsiperheiden arkea ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä tukea vanhemmuutta ja päivähoiton välistä kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksen toteutuspaikkana toimi perhetutkimuskeskus yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Varhaiskasvatuksen laitoksen, Kasvatustieteen laitoksen ja Psykologian laitoksen kanssa. Yhteistyökumppaneina ja aineistonkeruupaikkoina toimi 32 päiväkotia Keski-Suomesta ja siihen osallistui satoja perheitä. Aineiston keruu toteutettiin kyselylomakkeen avulla sekä erilaisin päiväkirjoin, aikuisten pitämin paperipäiväkirjoin, kännykkäpäiväkirjoin ja yhdessä lapsen kanssa tehtävin päiväkirjoin, joissa vastattiin päivää koskeviin kysymyksiin. Tästä tutkimuksesta on valmistunut kolme väitöskirjatutkimusta sekä useita pro gradu-töitä. (Jyväskylän yliopisto 2015a. Malinen, Lämsä & Rönkä 2009, 7.) Tutkimuksen tuloksia esittelee Malisen, Lämsän ja Rönkän toimittama kirja *Perhe-elämän paletti- vanhempana ja puolison vaihte-*

levassa arjessa, jonka kirjoittamiseen osallistuivat heidän lisäksi monet Jyväskylän yliopiston piirissä toimivat perhetutkimuksen ja varhaiskasvatuksen asiantuntijat.

Perheiden arkeen ja vanhempien jaksamiseen vahvasti vaikuttavat monet yhteiskunnalliset ratkaisut, kuten vanhempien työajat ja päivähoidon riittävyys. Päivähoito itsessään on kriittinen linkki perheen ja työn yhteensovittamisessa sekä vanhempana jaksamisessa. Mitä tyytyväisempiä vanhemmat olivat yhteistyöhön päivähoidon kanssa, sitä paremmin he kokivat jaksavansa vanhempana ja sitä paremmin heidän työn ja perheen yhdistäminen onnistui. (Jyväskylän yliopisto 2015b; Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009, 142–144; Kinnunen, Lämssä, Malinen, Poikonen, Rönkä & Sevón 2009, 277.)

Lapsensa päivähoitoon ja yhteiseen kasvatustyöhön varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa vanhemmat olivat varsin tyytyväisiä. Varsinkin kasvatustyön luottamuksellisuus ja avoimuus nousivat näkyvimmin esille mm. rehellisen palautteen antamisen esimerkin kautta. Yhteistyöhön liittyvistä arjen käytännöistä jokapäiväinen keskustelu sai eniten kiitosta. Vanhemmat kokivat tärkeiksi päivittäisen kuulumisten vaihdon lapsen hoitopäivästä sekä kasvatus- ja kehityskeskustelut joissa yhdessä pohdittiin lapsen kasvatukseen liittyviä kysymyksiä. Yleisen tiedonkulun ja tiedottamisen tärkeyttä vanhemmat myös painottivat. Pulmat yhteistyön alueella liittyivät juuri päivittäisen keskustelun ja tiedonkulun puutteisiin vanhempien kokiessa, etteivät he saa tarpeeksi tietoa lapsen hoitopäivästä edes heidän sitä pyytäessään. Myös erilaiset näkemykset lapseen kohdistuvista odotuksista esim. ruokailu ja päiväunitilanteissa tai lapsen käytöksessä, saattoivat aiheuttaa hankalia tilanteita henkilökunnan ja vanhempien välille. Tärkeimmäksi vanhemmat kuitenkin kokivat sen, että lapsi pitää hoitopaikastaan ja menee sinne mielellään. (Lehtipää & Poikonen 2009, 75–80, 82–83.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii PePPi-hanke – Vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa, joka on Pelastakaa Lasten, Perhehoito- liiton ja Pesäpuun lastensuojelujärjestöjen yhteinen hanke. Hankkeen toiminta- kausi on vuodesta 2012 vuoteen 2016. PePPi-hankkeen tavoitteena on järjestö- lähtöisin keinoin edistää perhehoidossa elävien lasten ja nuorten sekä sijais- perheiden sosiaalista hyvinvointia. Hankkeen tavoitteena on myös turvata pysy- vyyttä ja jatkuvuutta näiden lasten ja nuorten elämässä sekä ehkäistä syrjäyty- mistä. Näihin tavoitteisiin pyritään edistämällä yhteisöllisyyttä ja vahvistamalla sijaisperheiden ympärillä olevaa sosiaalista tukiverkoston sekä lisäämällä per- hehoidon tunnettavuutta ja tiedontuotantoa. Hankkeen aikana kertyvää tietoa hyödynnetään järjestöjen omassa vaikuttamistyössä. (Pelastakaa Lapset 2015b; 2015c.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoidon henkilökunnan kanssa sekä toiveita ja odotuksia tälle yhteistyölle. Tavoitteenamme on koota tietoa toimeksiantajal- lemme, mitä he pystyvät hyödyntämään työssään sijaisperheiden tukemisessa ja sosiaalisen tukiverkoston vahvistamisessa.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaisia kokemuksia sijaisvanhemmilla on kasvatuskumppanuudesta päivähoidon henkilökunnan kanssa?
2. Millaisia toiveita ja odotuksia sijaisvanhemmilla on päivähoidon henkilö- kunnan kanssa tehtävälle yhteistyölle?

7 Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tiedonkeruu- menetelmänä käytimme puolistrukturoitua haastattelua. Valitsimme näin, koska

halusimme selvittää sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta ja tarjota heille mahdollisuuden vapaasti kertoa niistä esim. lomakkeille kirjoittamisen sijaan. Haastattelimme yhteensä kuutta sijaisvanhempaa, joista ensimmäistä haastattelua käytimme haastattelurungon testaamiseen emmekä täten ottaneet tätä haastattelua mukaan aineistoon. Analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällön analyysiä.

7.1 Laadullinen tutkimus

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat mm. se, että tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa lähtökohtanaan todellisen elämän kuvaaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164.) Opinnäytetyössämme haastattelimme sijaisvanhempia Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen alueelta, joiden lapset olivat haastattelujen toteutushetkellä tai aivan lähiaikoina, päivähoiton palvelujen piirissä. Näin ollen sijaisvanhemmilla oli omakohtaisia nykyhetken kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoiton henkilökunnan kanssa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan oma arvomaailma ja eletty elämä vaikuttaa tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen. Tutkijan onkin tärkeää pohtia omien arvojen vaikutusta eikä tehdä tulkintoja omien kokemuksien kautta. Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on löytää ja paljastaa odottamattomia seikkoja, minkä takia lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu teorian tai hypoteesien testaamisen sijaan. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti, tutkija ei määrää mikä on tärkeää. Aineiston hankinnassa suositaan metodeja, kuten teemahaastattelua tai ryhmähaastattelua, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille ja nämä tutkittavat, eli kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien tapausten määrä on yleensä pieni ja aineiston tieteellisyys kriteerinä on sen laatu. (Eskola & Suoranta 2014, 18; Hirsjärvi ym. 2009, 161, 164.)

Opinnäytetyössämme kohdejoukko on ollut ennalta määritelty alusta alkaen. Ideointi vaiheessa ajatuksemme oli haastatella sijaislapsia heidän päivähoitokokemuksistaan. Luovuimme tästä ajatuksesta sen vaatiman monivaiheisen lupa-prosessin vuoksi, kun jo yhdessä perheessä voi olla sijaislapsia monista eri kunnista ja lupa täytyisi saada jokaisen lapsen omalta sosiaalityöntekijältä. Päädyimme lopulta rajaamaan kokemusten keräämisen sijaisvanhempiin. Suunnitelmissamme oli haastatella 4–6 sijaisvanhempaa ja onnistuimmekin saavuttamaan tavoitteemme. Koko opinnäytetyöprosessimme ajan olemme tarkastelleet omia ennakoajatuksiamme ja arvomaailmaamme. Tämä korostui haastattelurunkoa suunnitellessamme. Esimerkiksi ensimmäinen haastattelurunkomme oli hyvin meidän ennakoajatustemme näköinen ja kysymykset johdattelivat vastaajaa vahvistamaan ennakoajatuksiamme mm. siitä, että päivähoito ei kuule vanhempia tarpeeksi ja että kasvatuskumppanuus heidän välillään ei olisi tasa-arvoista. Tästä saamamme palautteen myötä pyrimme luomaan siitä mahdollisimman avoimen ja paljon uutta tietoa tuottavan, jotta sijaisvanhemmilla olisi mahdollisuus kertoa kokemuksistaan siten kuin he itse halusivat.

Yksi laadulliselle tutkimukselle tyypillisistä piirteistä on tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä, eli tutkimusta toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden niin vaatiessa. Eskola & Suoranta (2014, 16) kirjoittavat avoimen tutkimussuunnitelman korostavan tutkimuksen vaiheiden kietoutumista yhteen, jonka myötä tutkimusprosessia on joskus hankalaa pilkkoa toisiaan seuraaviksi vaiheiksi. (Eskola & Suoranta 2014, 16; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Oman työmme prosessissa tämä tuli hyvin esille. Koko opinnäytetyöprosessin ajan olemme hiljalleen täydentäneet teoriapohjaamme, jonka avulla syvensimme omaa tietouttamme ja näkökulmiämme. Tietoutemme lisääntyttyä olemme vielä tulosten kirjoittamisvaiheessa moneen kertaan palanneet ryhmittelyvaiheeseen ja muokanneet analyysirunkomme vastaamaan syventyneitä näkemyksiämme.

7.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Laadullisen tutkimuksen aineiston keruu mahdollisuuksia on monia. Itse päädyimme jo suunnitteluvaiheessa toteuttamaan aineiston keruun haastattelemalla. Hirsjärvi ym. (2007, 205) mainitsevat, että haastattelu valitaan menetelmäksi usein, koska halutaan korostaa ihmisen subjektiivisuutta ja tarjota hänelle mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Sen lisäksi itse haastattelutilanteessa voidaan säädellä haastatteluaiheiden järjestystä ja lisäkysymyksien avulla voidaan syventää saatavia tietoja esim. pyytämällä perusteita esitetyille mielipiteille tai kertomaan asiastaan laajemmin. (Hirsjärvi ym. 2007, 205.) Meille pyrkimys korostaa juuri näitä yksilön subjektiivisia kokemuksia, oli hyvin tärkeää.

Ensimmäisen suunnitelman mukaan, tarkoituksemme oli lähteä toteuttamaan puolistrukturoitua haastattelua. Strukturoidussa haastattelussa, eli lomakehaastattelussa, kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama ja vastausvaihtoehdot ovat valmiina. Varsinainen haastattelutilanne vastaa kyselylomakkeen täyttöö ohjatusti. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samat, mutta haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin. Valmiita vastauksia ei ole. Teemahaastatteluissa vain haastattelun aihepiirit ovat etukäteen määrätty, kysymyksille ei ole tarkkaa ennalta määrättyä muotoa tai esittämisjärjestystä. Haastattelutilanteessa haastattelijalla on jonkinlainen tukilista käsiteltävistä asioista ja hän varmistaa, että jokainen teema tulee käsiteltyä haastateltavan kanssa, mutta niiden järjestys ja laajuus vaihtelee eri haastateltavien välillä. (Eskola & Suoranta 2014, 87.)

Ohjaavien opettajiemme ja toimeksiantajamme kanssa pohdimme kuinka saisimme mahdollisimman taattua sijaisvanhemmille avoimen kentän kertoa kokemuksistaan ja päädyimme lopulta muovaamaan haastattelurunkoa enemmän teemahaastattelua vastaavaksi. Jätimme kuitenkin puolistrukturoidun haastattelun alakysymykset paikoilleen teemojen alle muistuttamaan meitä viemään haastattelua tarvittaessa eteenpäin (liite1).

7.3 Aineiston hankinta

Tutkimuksemme kohderyhmänä ovat sijaisvanhemmat, joiden lapset ovat haastatteluhetkellä tai olleet sen lähiaikoina päivähoidon palvelujen piirissä. Tutkimusluvan (liite 2) saatuamme laadimme yhdessä toimeksiantajamme kanssa haastattelukutsuainokset Perhehoitoliiton lehteen sekä Pelastakaa Lapset ry:n lehteen, joka jaettiin kotitalouksiin paikallislehden välissä ja kutsut julkaistiin myös PePPI-hankkeen omilla Facebook-sivuilla. Näiden mainoksien kautta emme saaneet haastateltavia lainkaan. Käytimmekin sitten hyväksi omia kontaktejamme, joiden kautta saimme kaksi haastateltavaa ja toimeksiantajamme lähestyttä heidän kontaktejaan, saimme neljä lisää. Toimeksiantajamme otti itse yhteyttä sijaisvanhempiin ja pyysi heitä osallistumaan tutkimukseemme, sillä sijaisvanhempien yhteystietoja ei voitu antaa meille ilman heidän suostumustaan. Vasta heidän suostuttua osallistumaan, saimme heidän puhelinnumerossa sopiaaksemme haastattelun ajankohdan ja paikan.

Haastattelupaikka on olennainen tekijä haastattelun onnistumisen kannalta. Eskola ja Vastamäki (2015, 30) mainitsevat, että haastattelupaikkahan voi olla lähes mikä tahansa, mutta itse tilanteen tulisi olla mahdollisimman rauhallinen ja muita virikkeitä ei tulisi olla tarjolla kovinkaan paljoa, tarkoitus kun on keskittyä itse haastatteluun. Haastateltavien koti on tuttu ja turvallinen ja tutkija pääsee helpommin lähelle haastateltavaa. Toisaalta samaan aikaan siellä voi olla paljon häiriötekijöitä esim. muut perheenjäsenet tai televisio. Haastattelijalle tuttu ympäristö, esim. yliopisto, voi taas haastateltavasta tuntua vieraalta ja pelottavalta. (Eskola & Vastamäki 2015, 30–31.)

Itse päädyimme tarjoamaan sijaisvanhemmille kaksi vaihtoehtoa, heidän oman kotinsa tai toimeksiantajamme toimiston, josta he saivat valita heille mieluisimman vaihtoehdon. Kaksi haastattelua toteutimme toimistolla ja kolme sijaisvanhempaa halusi haastattelun tapahtuvan heidän kotonaan. Tässä vaiheessa tarkoituksemme oli toteuttaa haastattelut teemahaastatteluina ja lähettää teemahaastattelun aihepiirit etukäteen sijaisvanhemmille. Toimeksiantajamme kanssa tulleesta väärinymmärryksestä johtuen, sijaisvanhemmille lähti kuitenkin koko liitteenä oleva kysymysrunkomme, joten päädyimme toteuttamaan haastattelut puolistrukturoituina haastatteluina.

Haastattelut toteutimme maaliskuuhun 2015 aikana. Aikataulullisista syistä päädyimme ratkaisuun, että vain toinen meistä on läsnä haastattelutilanteessa. Toinen meistä teki neljä haastatteluista ja toinen kaksi haastattelua. Ensimmäisen haastatteluista teimme hyvin tuntemaamme sijaisperheeseen. Käytimme tätä testihaastatteluna, jonka avulla valmistauduimme muihin haastatteluihin, emmekä täten ottaneet haastattelusta syntyneitä materiaaleja osaksi tutkimusaineistoa. Haastattelutulokset itsessään olivat hyviä ja kattavia, joten emme nähneet tarvetta haastattelurungon muokkaamiselle enää siinä vaiheessa.

Itse haastattelutilanteista yritimme omalla olemuksellamme ja tavalla kohdata haastateltava tehdä haastatteluista mahdollisimman rentoja ja haastateltavalle mieluisia. Ennen varsinaisen haastattelun alkua kyselimme mm. kuulumisia ja miten päivä oli alkanut. Haastattelua aloittaessamme kerroimme ensin tutkimuksemme tarkoituksesta, sen julkaisemisesta ja valmistumisaikataulusta. Kerroimme nauhoittavamme haastattelut painottaen niiden poistamista tiedostoista litteroinnin jälkeen sekä litterointien hävittämistä polttamalla opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kerroimme käsittelevämme materiaalia luottamuksellisesti ja anonymiteetin suojaten. Haastattelun ensimmäisten kysymysten avulla keräsimme taustatietoja mm. siitä, kuinka kauan he sijaisvanhempia ovat toimineet, täten auttaen haastateltavia virittäytymään keskusteluun.

Haastattelutilanteet yhtä haastattelua lukuun ottamatta, olivat rauhallisia ja sujuivat ilman keskeytyksiä. Haastattelun kestivät keskimäärin 20 minuutista puoleen tuntiin pienin vaihteluihin. Haastatteluiden jälkeen litteroimme aineiston. Eskola ja Vastamäki (2015, 42) kertovat litterointia voitavan tehdä monin eri tavoin riippuen millaista analyysia aineistoon aikoo soveltaa. Litterointiin voi merkitä kaiken, äännähdykset, painotukset ja tauot tai vaihtoehtoisesti litteroida vain olennaiselta tuntuvat asiat ja luottaa siihen, että nauhalta tarvittaessa löytyy lisää. (Eskola & Vastamäki 2015, 42.) Itse valitsimme näiden välimuodon, kirjoittaa koko aineisto auki, ilman erillisiä merkintöjä. Poistimme litteroinnin yhteydessä aineistosta kaikki nimet ym. tunnusmerkit ja koodasimme haastattelut H1, H2 jne. merkinnöin sekalaiseen järjestykseen, jotta haasteltujen anonymiteetti säilyisi. Nämä merkinnät näkyvät tulosten esittelyluvussa käyttämämme lainauksen perässä. Pyrimme siihen, että litteroinnit tehtiin mahdollisimman pian

haastatteluiden jälkeen. Käytännössä tämä tarkoitti 1–2 viikkoa haastatteluiden jälkeen. Litteroitua aineistoa meille kertyi yhteensä 35 sivua, fontilla 11, rivivälillä 1,15.

7.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysivaihetta pääsimme aloittamaan vasta reilun kahden kuukauden päästä haastattelujen litterointien valmistumisesta, jonka takia ensimmäisenä tutustuimme aineistoomme uudestaan lukemalla sitä läpi moneen kertaan. Aineiston analyysivaihtoehdoista päädyimme käyttämään aineistolähtöistä sisällön analyysia.

Aineistolähtöinen analyysi on kolmivaiheinen prosessi, jonka ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Pelkistämisen yhteydessä aineisto tiivistyy, sitä voidaan jakaa pienempiin osiin ja sen avulla voidaan aineistosta poimia tutkimuskysymyksiin liittyviä ilmauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101, 108–109.) Aineistoa lukiessamme teimme pelkistämistä karsiessamme pois epäolennaista tietoa ja etsiessämme sekä alleviivatessamme tutkimuskysymyksiimme vastaavia ilmaisuja. Näistä ilmaisuista muodostimme pelkistettyjä ilmauksia, jotka kuvaavat aineistossa olevia alkuperäisilmaisuja.

Ryhmitteleminen, eli klusterointi, on aineistolähtöisen sisällönanalyysin toinen vaihe. Aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia etsien. Samankaltaiset ilmaisut sitten ryhmitellään, yhdistetään luokiksi ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101, 110.). Näitä aineistostamme nostettuja pelkistettyjä ilmauksia ryhmittelimme omiksi alaluokiksi, joita muodostui yhteensä 23. Nämä alaluokat nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla nimillä.

Aineistolähtöisen analyysin kolmas vaihe on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Tässä vaiheessa tutkimuksen kannalta oleva olennainen tieto määritellään, muodostetaan niistä teoreettisia käsitteitä, jotka lopulta vastaavat tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–112.) Omassa analyysipro-

sessissämme tämä oli kaikkein vaikein vaihe ja palasimmekin useita kertoja edelliseen vaiheeseen muuttamaan jo tehtyjä ryhmittelyjä. Analyysin tekemisvaihe kesti meillä yli kaksi kuukautta ja koemme sen olleen erittäin hyvä asia. Toisaalta jäimme vähän jumiin tähän vaiheeseen ja olisimme voineet vieläkin muokata ja hienosäätää ryhmittelyä ja luoda hienompia teoreettisia käsitteitä, mutta päätimme lopulta että on aika siirtyä eteenpäin. Alaluokista muodostui lopulta neljä yläluokkaa, jotka ovat sijaisvanhempien ja päivähoidon henkilökunnan arjessa tapahtuva kanssakäyminen, yhteistyön rakenteet, lapsen tarpeisiin vastaaminen päivähoitossa sekä sijaisvanhempien päivähoidolta saama tuki. Luokkien muodostuksen polku käy ilmi liitteenä olevasta analyysikaavios- tamme (liite4).

8 Opinnäytetyön tulokset

Tässä luvussa tarkastelemme haastatteluista saatuja tuloksia. Olemme jaka- neet tulokset neljään osaan, arjessa tapahtuvaan kanssakäymiseen, yhteistyön rakenteisiin, lapsen tarpeisiin vastaamiseen päivähoitossa sekä sijaisvanhem- pien päivähoitosta saamaan tukeen. Käytämme lainauksia sijaisvanhempien vastauksista havainnollistamaan saatuja tutkimustuloksia. Kun tekstissä puhu- taan yhteistyöstä, tarkoitetaan sillä sijaisvanhempien ja päivähoidon henkilöstön välistä kasvatuskumppanuutta.

8.1 Haastateltujen taustatietoja

Aloitimme haastattelut muutamilla kartoittavilla kysymyksillä saadaksemme ko- konaiskuvaa sijaisvanhempien kokemuksesta perhehoidon parissa. Keräsimme tietoa myös mm. sijaislasten päivähoitomuodosta, ryhmien suuruudesta ja hen- kilökunnan määrästä. Sijaisvanhemmat työkokemus perhehoidon parissa vaih- teli kolmen ja kahdentoista vuoden välillä. Heidän kokemuksensa kohdentuivat päiväkoteihin sekä perhepäivähoitopaikkoihin joissa lapsia oli kokopäivähoidos- sa ja osapäivähoidossa. Lapsiryhmien koot vaihtelivat neljästä lapsesta 21:n

lapsen (mukana oli myös pienryhmiä), joissa henkilökuntaa toimi yhdestä neljään henkilöä. Keräsimme tätä tietoa, jotta voisimme tarkastella, että onko esim. ryhmäkoolla vaikutusta sijaisvanhempien kokemuksiin yhteistyöstä. Aineistoa analysoidessamme kävi selväksi, että sijaisvanhempien kokemukset ja toiveet yhteistyölle olivat aika yhteneväisiä eikä esim. päivähoidon muodolla tai henkilökunnan määrällä ollut vaikutusta yhteistyön laatuun.

8.2 Arjessa tapahtuva kanssakäyminen

Sijaisvanhemmat kokivat arjessa tapahtuvan kanssakäymisen päivähoidon henkilökunnan kanssa tapahtuvan pääasiassa lapsen päivähoitoon tuonti- ja kotiin hakemistilanteissa. Päivähoitoon tuontitilanteessa vaihdetaan kuulumisia mm. edellisillan tapahtumista, miten on yö mennyt ja kuinka aamu on lähtenyt käyntiin. Päivällä kotiin hakiessa tietojen vaihdon aiheena on, kuinka lapsen päivä on päivähoitossa ollessa sujunut, mahdollisista haasteista sekä onnistumisen kokemuksista. Sijaisvanhemmat mainitsivat jakavansa tietoa päivähoitolle mm. hoitoaikojen muutoksista sekä arjen rutiineista poikkeavista menoista ja päivähoito kertoi ryhmässä tapahtuvista muutoksista esim. uusien lapsien tulemisesta tai henkilökunnan vaihdoksista.

Joka päiväiset kuulumiset vaihdetaan ihan suusanallisesti siinä ovella, ja musta ne on kauheen tärkeitä kohtia joka päivä, aamulla päivitetään tavallaan et mitä, miten on mennyt yö, onko ollu edellisenä iltana jotain erityistä, lapset on hyvin herkkiä reagoimaan muutoksiin. (H1)

Kui se päivä on mennyt. Mitä siihen päivään on kuulunu, et jos on jotakin haasteita ollu tai jos on jossakin onnistunu lapsi oikein erityisen hyvin. Tai jos jotakin on sattunut siin päivän aikana. - - Minkälainen aamu ollu ja minkälainen ilta on et voiko se kenties vaikuttaa siihen päivään. (H2)

Päivittäistä yhteydenpitoa sijaisvanhempien ja päivähoidon henkilöstön välillä hoidetaan myös puhelimitse, tekstiviestein, viestivihkojen sekä sähköpostin välityksellä. Sijaisvanhemmat mainitsivat myös joissain päiväkodeissa käytössä olevat vanhempain vartit sekä muut lasta koskevat palaverit, kuten vasu-keskustelut, joissa lasta koskevista asioista päästään keskustelemaan henkilökunnan kanssa.

Molemmin puolisen tiedon jakamisen sijaisvanhemmat kokivat erittäin tärkeäksi, sillä tiedon jakamisen kautta kotona on mahdollisuus käsitellä päiväkodissa ilmenneitä asioita ja lapsen tukeminen samoissa asioissa mahdollistuu. Sijaisvanhemmat kertoivat, että arjessa tapahtuvien asioiden, esim. päivärytmin, tapahtuneiden konfliktien, muiden akuuttien asioiden ja varsinkin arkirutiineista poikkeavien tapahtumien, jakaminen molemmin puolin on merkityksellistä. Sijaisvanhemmat kokivat hyväksi asiaksi sen, että palautetta saadaan välittömästi ja kaikilta ohjaajilta, eikä vain pelkästään lapsen omahoitajalta. Myös lastentarhanopettajan tavasta puhua suoraan lasta koskevista asioissa pidettiin.

Se palaute tulee niinku heti, et jos siel päiväs on ollu jotakin, on se hyvä tai positiivista tai negatiivista, se palaute tulee heti. Ja et yhdessä pyritään miettii, et mitä tässä tilanteessa pitäis tehdä tai, että pitäiskö lähtee hakemaan jotain lisäapua tai tukea jostakin. (H2)

Mä tykkään siitä, että lastentarhanopettaja sanoo aika suoraan. (H5)

Toisaalta muutamat sijaisvanhemmista toivoivat, että positiivista palautetta lapsen päivästä saisi enemmän kuin negatiivista. Sijaisvanhemmat myös halusivat, että tietoa jaettaisiin enemmän mm. päivän sisällöistä ja mitä oma lapsi päivän aikana on touhunnut ja leikkinyt sekä varsinkin kiusaamistapauksista. Pienetkin asiat ovat heille tärkeitä, sillä pienetkin, henkilökunnalle merkitsemättömät, asiat voivat vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen. Sijaisvanhemmille arjesta tulisi kertoa yksityiskohtaisemmin. Päivähoidon henkilökunnan ajan puute koettiin suurimmaksi haasteeksi näiden päivittäisten keskustelujen syventämiselle.

Meidän täytyy saada tietää hyvinkin pieniä asioita. - - Se jo helpottaa jos mä voin jälkikäteen sanoa itse, et viime yönä oli pulma. Tapahtuko täällä jotakin, tai miksi meillä tiistai-illat on erityisen vaikeita, et mitä se teidän päivä tarkkaan ottaen sisältää? Et semmosta aika tarkkaakin välillä. (H1)

Ihanne tilanne olisi sellainen, et sen kuulumisten vaihdon ja sen, et aikaa olis enemmän. Aikaa myös niinku vanhempien kanssa käydä niitä juttuja. (H1)

Mutta on ne kohtaamiset niin nopeita, että ei siinä aina kerkeä kysyä. Sitten tulee jo seuraava hakija ja seuraavillekin pitää kertoa miten on päivämennyt hyvin vai huonosti, että eipä sitten. (H5)

Sijaisvanhemmat toivoivat, että henkilökunnalla olisi enemmän aikaa keskustella heidän kanssaan, mutta he myös ymmärsivät käytännön mahdottomuuden, mikäli lähdössä on yhtä aikaa monia lapsia ja henkilökuntaa liian vähän. Toisaalta keskusteluajan saamisen koettiin olevan myös vanhemmista itsestään kiinni, mikäli he aikaa pyytävät, sitä heille myös annetaan.

8.3 Yhteistyön rakenteet

Sijaisvanhemmat kokivat kasvatuskumppanuuden päivähoidon henkilökunnan kanssa olevan arjen ja asioiden jakamista ja yhdessä suunnan miettimistä. Tärkeäksi koettiin, että kodin ja päiväkodin säännöt ja toimintatavat sulautetaan yhteen, yhdistetään kaksi maailmaa, jonka avulla he yhdessä tukevat lasta. Sijaisvanhemmat odottivat, että jokainen lapsi kohdataan yksilönä ja yhdessä yritetään löytää ne juuri sille lapselle sopivat keinot kasvattaa häntä eteenpäin. Tiedon jakamisen tärkeys korostuu myös vanhempien kokemuksissa kumppanuudesta. Päivähoito voi nähdä ja havainnoida asioita, jotka eivät kotona näyttyä ja päinvastoin tai jos päivähoitossa on opittu uusi taito, on siitä kerrottava, jotta sen harjoittamista kotona voitaisiin jatkaa.

Me haluamme tietää toistemme työtavoista. Me haluamme tietää mitä me teemme tämän lapsen kanssa, minkälaisia havaintoja heillä siellä on lapsesta. - - Me jaetaan sitä arkea. Me jaetaan niitä asioita, me yhdessä mietitään mihin suuntaan mennään. (H1)

Me yhdessä päivähoidon kanssa kasvatetaan sitä lasta, et tietyllä tavalla kotona on omat asiat mutta me yhdessä yritetään löytää ne keinot mitkä on sille lapselle niinku paras tapa ja keino kasvattaa häntä eteenpäin. (H2)

Että päiväkodin ja kodin säännöt ja toimintatavat ja sillä tavalla lapsen kohdalla sulautuu yhteen. (H5)

Sijaisvanhemmat kokivat aikuisten keskinäisen vuorovaikutuksen edistävän yhteistyön syntymistä. Molemminpuolinen luottamus toisen osaamiseen, kunnioittaminen, tasavertaisuus ja osaamisen yhdistäminen ovat yhteistyön rakennuspuita.

Että yhdessähän me tämän lapsen kasvatamme ja miusta se lähtee jotenkin sieltä semmosesta vanhasta afrikkalaisesta ajatuksesta, että koko kylä kasvattaa lasta. Jos minun lapsi on jonkin toisen hoidossa useita tunteja päivässä, tai ylipäänsä vaikka yhtään, ni sillohan jo se tekee meistä, että me yhdessä tätä lasta kasvatamme. Musta siihen perusteisiin liittyy jotenkin semmonen vahva luottamus siihen, että se jolle minä uskon lapsen hoitoon, minä luotan hänen osaamiseensa ja vastaavasti minä uskon siihen, että hän kunnioittaa minun vanhemmuuttani ja sitä ehdotonta tietämystä, joka minulla tästä lapsesta on. Sit kun me saatamme, tässä tapauksessa päiväkodin osaavan henkilön ja minun osaamisen ja tietämiseni yhteen, me saavutetaan sillä jotakin. Mä kuvittelen, että se on semmonen tosi tärkeä ja kantava asia. (H1)

Sijaisvanhemmat kuvasivat yhteistyötä päiväkodin kanssa hyväksi ja toimivaksi. Toisaalta haastatteluista ilmeni myös kokemuksia siitä, etteivät sijaisvanhemmat koe tulevansa kuulluiksi. Sijaisvanhemmat halusivat, että heitä kuunneltaisiin enemmän, kuunneltaisiin heidän toiveitaan ja heidän vinkkejään kuinka käsitellä lasta hankalissa tilanteissa ja ylipäänsä, että heitä huomioitaisiin enemmän. Yhteistyö erityislastentarhanopettajan kanssa nousi esille. Esimerkkinä tilanne, jossa lapsen henkilökohtaisen avustajan poisjäämisen myötä vuorovaikutus erityislastentarhanopettajan kanssa laajeni, jonka jälkeen sijaisvanhempien esittämiä ajatuksia ja toiveita otettiin paremmin huomioon. Myös työntekijöiden persoonalla ja näkökannoilla nähtiin olevan vaikutus yhteistyön toteutumiseen.

Otetaan niinku huomioon meidät ja lapsi ja koko paletti oikeastaan. Kuunnellaan meitä jos meillä on jotakin toiveita ja vinkkejä mitä on muualta saatu. - - Ku se avustaja jäi pois, ni se ehkä autto siinä elton kanssa siinä yhteistyössä. Et se oli se avustaja siinä välissä, mikä kerto meille aina ne kuulumiset ja muu henkilökunta oli siellä ulkopuolella. Et myö vaan sen avustajan kanssa tehtiin yhteistyötä ja sit jos hän jotain sano siellä, ni sitä ei noteerattu mitenkään ku sie oot vaan avustajana siinä. (H3)

Ei hyö kauheesti kysele, että oisko meillä jotakin toiveita tai muuta. (H2)

Sijaisvanhemmat kokivat, ettei heitä oteta mukaan päivähoidon toiminnan suunnitteluun tai toimintaankaan, satunnaista ideoiden kysymistä johonkin teemaan liittyen. Ainoat vaikutusmahdollisuudet lapsen päiväkodissa viettämään arkeen ilmenevät vasu-keskusteluissa sekä sijaislapselle toimivan arjen rakentamisessa, esim. missä lapsen on hyvä istua tai nukkumisjärjestelyissä. Vasu-keskustelujen sisällöistä esitettiin toivomus, että myös lapsen päiväkodissa viet-

tämästä ajasta voitaisiin puhua enemmän. Pienryhmissä tehdyistä kuntoutussuunnitelmista sijaisvanhemmilla oli hyviä kokemuksia, sillä niiden sekä yksilöllisten tuokioiden kautta, he pääsevät enemmän vaikuttamaan lastensa päivän sisältöihin.

En määhän muista, että multa olis koskaan kysytty mitään. - - Se on vaan se mitä käydään vasu-keskusteluissa läpi. (H5)

No suunnittelussa ei oo kyllä otettu millään tavalla, et ei oo kyselty miten haluttas. Joskus on jotakin ideoita ehkä joku teema jos on siellä, ni sellasiin mut ei muihin.

(H3)

Sijaisvanhemmat tunnustivat, että heillä ja päivähoiton henkilökunnalla on erilaista osaamista. Kodin arjessa voi jäädä asioita tai lapsen tarpeita huomaamatta, jotka päivähoito voi huomata erilaisen osaamisensa takia. Sijaisvanhemmat toivoivat päivähoiton henkilökunnalle enemmän rohkeutta ilmaista havaintojaan ja kertoa jos jokin asia tarvitsee puuttumista tai jos apua tarvitsee etsiä päivähoiton ulkopuolelta. Henkilökunnan halutaan puhuvan sijaisvanhemmille suoraan lasta koskevissa asioissa omien oletuksien ja johtopäätöksien tekemisen tai suoraan sosiaalityöntekijälle soittamisen sijaan.

Rohkeutta myöskin ilmasta sieltä päin, jos jotakin näkee sellasta, jota mitä he ehkä miettii et, tiedetäänköhän me se tai ollaanko me se jo huomattu. - - He voi nähdä sellasen tarpeen jota minä en näe ja sit täytyy ollakin sitä rohkeutta ja sitä ammattitaitoa, että lähetään kertomaan, että tähän asiaan täytyy puuttua ja tähän asiaan täytyy ettiä vakavaa apua, musta ne on tosi tärkeitä. (H1)

Vähän semmonen olo tuli, et ehkä vois kysyä ja oikeesti keskustella ja kuunnella mitä sanotaan, eikä vaan tehdä omia oletuksia ja johtopäätöksiä. - - Edellisessä ryhmässä oli soitettu sossulle suoraan eikä meille kerrottu ollenkaan et ollaan soittamassa. (H2)

Sijaisvanhemmille tärkeintä kumppanuuden rakentumisessa oli kokemus kuuluksi ja huomioituksi tulemisesta ja siitä, että lasta kasvatettaisiin yhdessä. He haluavat jakaa tietouttaan lapsesta, hänen erityisyydestään ja odottavat tätä tiedon jakamista henkilökunnaltakin.

8.4 Lapsen tarpeisiin vastaaminen päivähoitossa

Sijaislapsen päivähoitoon osallistumisen mahdollisuutta sijaisvanhemmat pitävät erittäin hyvänä asiana. Päivähoito nähtiin lapselle kuntouttavana tekijänä joka tarjoaa lapselle laajemman sosiaalisen piirin sekä monipuolista kehittävää tekemistä. Sijaisvanhemmat tiedostivat päivähoiton eri hoitajilla olevan erilaisia kasvatustapoja, joiden monipuolisuus nähtiin hyvänä asiana.

Päivähoito toimii lapselle kuntouttavana asiana. - - Että jokaisella lapsella on hyvä, että hänellä on niitä kasvattajia muitakin kuin se yksi, jolloin siinä ei pääse tapahtumaan semmosta vääristymää, et mennään vain sillä yhdellä ja ainoalla tavalla. - - Se sosiaalinen puoli mikä päiväkodissa tai päivähoitoryhmässä tulee. Et mä en ikinä kerkee. Meil on useita tarvitsevia lapsia, mulla ei ois mitään mahdollisuutta olla tän lapsen kanssa tuolla hiekkalaatikon reunalla kun pitäis. Tai juoksuuttaa perhekerhoissa tai muskareissa tai järjestää taidetuokioita tai monenlaisia tämmösiä, joita tää päiväkotia parhaimmillaan antaa paljon. (H1)

Lapsen tuntemisen tärkeys nousi esille monissa haastatteluissamme. Päivähoiton kanssa toimimista on helpottanut lastentarhanopettaja, joka on tuntenut lapset jo ajalta ennen sijoitusta. Sijaisvanhempien toiveissa esille nousi lapsen päivähoiton aloittamisvaiheessa hoitajan tekemä kotikäynti ja jo kotona lapseen tutustuminen. Päiväkodissa lapsen aloitusvaiheeseen panostaminen mm. toisiin lapsiin ja uuteen ryhmään tutustuttamalla nousi myös esille sijaisvanhempien toiveissa. Lapsen asioiden oleminen yhden hoitajan (omahoitajan) vastuulla koettiin hyväksi asiaksi.

Lastentarhanopettaja joka on ollu siellä samassa päiväkodissa missä lapset on ollu aikasemmin eli hän tuntee ja tietää nää lapset pitemmältä ajalta kuin me, eli hänellä on tietotaitoa sieltä lasten taustasta jo paljon enemmän ku meillä, ni meidän on hirveen helppo sit tietyllä tavalla hänen kans tehdä yhteistyötä. (H2)

Jossakin on tapana käydä kotona jo tutustumassa siihen lapseen niin sehän ois ihan huippuu. (H4)

Enemmän ois saanu vielä panostaa siihen lapsen siihen alkutaipaleeseen, varsinkin siihen, että sais niitä kaverileikkejä. - - Joku veis sitä ryhmän sisälle, kun se tulee upoutena siihen ryhmään. (H5)

Lapsen tuntemisen oleellinen mahdollistaja on sijaisvanhempien päivähoidon kanssa jakama tietous lapsesta. Sijaisvanhemmat kokivat tärkeäksi jakaa päivähoidon henkilökunnan kanssa perustietojen lisäksi asioita mm. kotona olevasta päivärytmistä, lapsen käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä, lapsen erityispiirteistä sekä sairauksista ja lääkityksistä. Lapsen taustoista kertominen koettiin tärkeäksi, mutta vaitiolovelvollisuus lapsen asioiden jakamisen suhteen hankaloittaa tiedon jakamista. Tärkeämmäksi kuitenkin nähtiin lasta hoitavan henkilön tietoisuus oleellisten asioiden suhteen, koska vaitiolovelvollisuus sitoo myös päivähoidon henkilökuntaa.

Monilla sijoituslapsilla on niitä erityispiirteitä. Eihän voi osata hoitaa lasta, jos ei tiedä, että mitkä asiat vaikuttaa lapsen persoonaan esim. ja miksi hän toimii silleen tietyissä asioissa. - - Siellä on kuitenkin vaitiolovelvollisuus. Kyllä heidän täytyy tietää minkälainen lapsi on. (H5)

Joskus siinä voi tulla niitä vaiolovelvollisuus kysymyksiä, mutta mie oon kyllä ohittanu ne sillä, että mä katson, että lasta hoitavan henkilön täytyy tietää lapsesta oleellisia asioita. (H1)

Tiedon jakaminen toimii sijaisvanhempien kokemusten mukaan myös voimauttavana tekijänä kun kuullaan puolin ja toisin lapsen edenneen kehityksessä ja yhdessä siirrytään harjoittamaan seuraava taitoa. Sijaisvanhemmat kokivat, että tiedon jakamisen avulla autetaan myös päivähoidon henkilöstöä ymmärtämään lasta ja hänen käytöstään paremmin, että esim. asioiden etenemiseen menee enemmän aikaa kuin muilla lapsilla ja etteivät lapsen kömmähdyksen ole tahallisia.

No varmaan just, että kun hyö tietää, että se ei tee tahallaan niitä, mitä nyt sattuu niitä konflikti tilanteita tai semmosia kömmähdyksiä, et se ei oo tahallista. (H3)

Sijaisvanhemmat kertoivat heidän lapsillaan olevan monenlaisia haasteita mm. aistiyliherkkyyttä, keskittymishäiriöitä, ADHD:tä, sosiaalisen kanssakäymisen ongelmia, ylivilkkautta ja erilaisia pelkotiloja. Sijaisvanhemmat kokivat, että tiedon jakamisen kautta päivähoito pystyy paremmin vastamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja tekemään lasta auttavia yksilöllisiä ratkaisuja arjen toimintoihin. Näitä ratkaisuja ovat olleet esim. lapsen lempiruokien tekeminen, rauhattomasta

tilasta hiljaisempaan leikkitilaan siirtäminen, turhien arjen rutiinien muutosten välttäminen sekä lapselle aina saman ruokailupaikan tarjoaminen ja lapselle sopivien istuintoverien valitseminen. Lasta voitiin tukea esim. nukkumatilanteissa tarjoamalla hänelle aina aikuisen läheisyyttä. Monien sijaislasten avuksi oli järjestetty henkilökohtainen avustaja, joka on koko ajan läsnä, varsinkin ristiriitojen yllättäessä tai levottomuuden iskiessä, valmiina tukemaan lasta hänen tarvitsemisissaan asioissa.

Vältetään semmosia turhia muutoksia. - - Nukkumisjärjestelyissä tiettyjä huomioita, et aikuisen käsi täytyy olla hänen lähellä, et aikuisen täytyy koskettaa häntä monta kertaa... Hänet laitetaan vaikka toisen lapsen kanssa tai jopa yksinään rauhalliseen tilaan leikkimään hetkeksi pois siitä metelistä. - - Vaikka et missä erityisen tuen tarvitseva lapsi voi, missä hänen on viisasta istua. (H1)

Saatiin hänelle henkilökohtainen avustaja sinne päiväkotiin, joka jo osas lukee sitä lasta aika hyvin, - - ja huomata jos jotakin normaalista poikkeavaa menossa.(H2)

E erityisen tärkeäksi sijaisvanhemmat kokivat sen, että jos tarve nähdään, niin siihen myös puututaan. Arjen rakenteellisten yksilöllisten ratkaisujen lisäksi sijaislapsia huomioitiin vahvistamalla heidän myönteisiä kokemuksiaan esim. antamalla heille mielekästä tekemistä ja onnistumisen kokemuksia, kehumalla lapsia ja tuomalla esille hyviä asioita lapsen päivässä. Päivähoidon henkilöstö tarjosi myös mahdollisuuksia, joissa lapsi pääsi tekemään sitä, missä hän oli hyvä ja täten näyttämään osaamistaan. Myös lapsen leikkihaluja ja mielenkiinnon kohteita huomioitiin. Eräässä päiväkodissa annettiin mm. tarrapalkintoja hyvin sujuneista toimista.

Tarjotaan sitä tekemistä missä se on hyvä, että hän saa näyttää osaamistaan. - - Huolehditaan, että sille on sitä mielekästä tekemistä. - - Huomioidaan niitä lasten omia leikkihaluja. (H5)

No yhteen aikaan siellä oli semmonen tarrajuttu, et jos meni tosi hyvin, niin sai tarran sitte tai jotakin muuta pientä palkintoo. (H3)

Kyllähän he kehuu kovasti jos on joku asia on hoidettu hienosti ja mallikkaasti. - - Lapsellekin sanotaan, et hienosti meni tää juttu, että kylläpä hoidit tämän hienosti ja mallikkaasti. - - Sit siel näytettiin peukkua jos se tilanne onnistu. (H2)

Sijaisvanhemmat kokivat heille kaikkein tärkeintä olevan se, että lapsi voi hyvin, ja päivät hoidossa ovat mukavia. Tärkeäksi koettiin lapsen kannustaminen myös huonoina päivinä ja ettei häntä jätetä yksin. Kannustavalla ja tukevalla ilmapiirillä koettiin olevan merkitystä mm. lapsen reipastumisen ja arkuuden häviämisen kannalta.

8.5 Sijaisvanhempien päivähoitolta saama tuki

Sijaisvanhemmille kokivat lapsen päivähoitoon osallistumisen ja sitä kautta saatavan tuen olevan ensiarvoisen tärkeää. Lapsen päivähoitossa viettämä aika tarjoaa sijaisvanhemmalle hetken omaa aikaa, hengähdystauon joka auttaa jaksamaan, varsinkin niissä perheissä joissa toinen vanhemmista on kotona.

Ne päivät silloin kun nuorempi lapsi meni aina hoitoon sitten vähän enempi mullakin omaa aikaa. (H4)

Että lapsi voi olla hoidossa silloin, että mä saan hengähtää välillä. (H5)

No varmaan auttaa meitä jaksamaan kun lapsi nyt on vähän aikaa siellä hoidossa, et se ei oo koko aikaa kotona. (H3)

Se on äärimmäisen raskasta työtä ja jos lapset on koko ajan kaikki tässä, ni mä uskallan väittää että aikalailta lopussa ois kaikki perhehoitajat ja muut. (H1)

Päivähoidon palvelujen nähdään olevan lähes selviytymisen ehto. Esimerkiksi tilanteessa, jossa viikkokalenteri on täynnä eri lasten psykiatrikäyntejä, neurologisia tutkimusjaksoja, asiakassuunnitelma palaverieja sekä vasu-keskusteluja, olisi näitä kaikkia menoja todella vaikeaa järjestää, jos kaikki lapset olisivat koko ajan kotona.

Sijaisvanhemmat ovat pääosin hyvin tyytyväisiä päivähoitolta saamaansa tukeen. Päiväkodin myönteinen asenne ja toiminta sijaisvanhempia kohtaan koettiin sijaisvanhemmuutta tukevana asiana. Päiväkodin johtajan sekä erityislastentarhanopettajan vahvasti ilmaistun tuen olivat muutamat sijaisvanhemmista kokeneet merkityksekkääksi. Päivähoitolta saatiin myös vinkkejä ja neuvoja lapsen kanssa arjessa toimimiseen sekä päivähoidon tekemä palveluneuvonta

ja kontaktien hyödyntäminen oli auttanut erästä perhettä ensimmäisen sijoituslapsen alkutaipaleella.

Oon kokenu, että hyvin vahvasti ollaan tän nykyisen päiväkodin kanssa yhdessä tekemässä ja he tukee meitä, siinä meidän vanhemmuudessa. -
- Päiväkodistakin on kysytty että tarvittekste jotakin lisää, että pärjäätekste. He on myös osallistunu siihen, että miettiny voisko jotain muuta tukea meille vielä antaa. (H2)

Päiväkodista annettiin vinkkejä mistä meidän kannattaa lähteä apua hakemaan. (H2)

Hän myös vei sitä asiaa eteenpäin elikkä huoli tuli meiltä ja huoli tuli päiväkodilta, että me ei jääty yksin niitten asioiden kanssa. (H2)

Varsinaiseen sijaisvanhemmuuteen, sijaisvanhemmat eivät koe saavansa päivähoidolta tukea. Toisaalta he eivät myöskään odota sitä päivähoidolta eivätkä koe tarvitsevansaakaan. Tuen puutteeseen osittain liittyy kokemus siitä, etteivät sijaisvanhemmat tunne voivansa puhua päivähoidon henkilökunnalle kaikista huolista. Sijaisvanhemmat kokivat jääneensä melko yksin vanhemmuutensa kanssa ja että kaikkien asioiden hoitaminen on heidän vastuullaan.

En mä osaa sieltä ehkä oottaakkaa, sanotaanko näin, että ei ehkä päivähoidosta ihan ensimmäisenä hae tukea sijaisvanhemmuuteen. (H5)

Periaatteessa me ei päiväkodilta tarvita kyllä, et me saadaan muualta sitä tukea et. se on taas niin erilaista kuitenkin kun hyö on ammatin puolesta siellä, et ei ihan kaikkia huolia voi heille sanoa kun he ei välttämättä ymmärrä sitten. (H3)

Kyllähän sijaisvanhemmat on jätetty kokolailla yksin, et pahimmassa tapauksessa lapsi on huostaanoton jälkeen siirretty meille ja lakisääteisesti virkamies tapaa lapsen kerran vuodessa ja thats it. (H1)

Asioiden sujumisen ja tuen saamisen koettiin olevan kiinni sijaisvanhempien omasta panostuksestaan asiaa kohtaan. Päiväkodin henkilöstö koettiin osavaksi ja sijaisvanhempien tehtäväksi jäävän sen osaamisen hyödyntämisen. Esimerkiksi erityislastentarhanopettajalle voi aina soittaa, pyytää apua ja palaverien ja avun koettiin järjestyvän aina. Sijaisvanhemmat kertoivat heidän arkinsa olevan joskus kuitenkin niin uuvuttavaa, ettei aina apua jaksa etsiä. Sijaisvanhempien toiveista kuuluikin, että sosiaalityöntekijä voisi käydä useammin

ja työnohjausta tulisi järjestää enemmän. Päivähoidon tarjoamalle tuelle ei sijaisvanhemmilla ollut erityisiä toiveita. Tärkeintä heille on se, että he hyvillä mielin voivat lapsen tuoda hoitoon ja että he näkevät lapsen voivan hyvin ja viihtyvän sekä päiväkodissa vietetyn ajan olleen mukavaa.

9 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli koota sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoidon kanssa. Tarkoituksena oli myös selvittää millaisia toiveita ja odotuksia heillä yhteistyölle on. Tuloksista ilmenee, että sijaisvanhempien kokemukset kumppanuudesta olivat samankaltaisia toistensa kanssa. Suurimmat haasteet kumppanuudelle näyttäytyvät päivähoidon henkilökunnan kiireessä sekä varsinaisen sijaisvanhemmuuden tukemisessa.

9.1 Sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta

Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena olisi, että päivähoidon henkilöstö ja vanhemmat pääsisivät jakamaan tietojään ja näkemyksiään, osaamistaan sekä ymmärrystään lapsen parhaasta yhdessä puhuen, neuvotellen ja sopien. Kasvatuskumppanuus rakentuu vuorovaikutukselle, jota ohjaa kuulemisen, dialogisuuden, kunnioituksen ja luottamuksen periaatteet. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18, 20–21.) Tuloksistamme ilmenevät sijaisvanhempien kokemukset, joissa kasvatuskumppanuus on arjen jakamista ja yhdessä suunnan pohtimista sekä kahden maailman yhdistämistä lapselle parhaalla tavalla. Molemmiin puolisen luottamuksen, kunnioituksen ja osaamisen yhdistämisen sekä aikuisten keskinäisen vuorovaikutuksen koettiin synnyttävän kumppanuutta. Tiedon jakamisen nähtiin olevan kumppanuuden syntymisen edellytys.

Sijaisvanhemmat kertoivat yhteistyön päivähoidon kanssa olevan hyvää ja toimivaa. Tiedon jakaminen ja kuulumisten vaihtaminen painottuu vahvasti lapsen tuonti- ja hakutilanteisiin. Nämä tilanteet mainittiin hyväksi keskustelupaikaksi

myös Iso-Kuuselan (2008, 44) pro gradu-työssä. Tuloksistamme selviää, että sijaisvanhemmat myös arvostivat kaikilta henkilökunnan jäseniltä tulevaa palautetta ja sitä, että asioista puhutaan suoraan. Molemmiin puoliin tiedon jakaminen koettiin erityisen tärkeäksi, päivähoito kun voi nähdä asioita ja kehityksen kohtia, jotka kotona eivät näyttäyty. Merkityksellistä tietoa josta sijaisvanhemmat haluavat kuulla ja päivähoitoon kanssa jakaa ovat lapsen päivän ja illan touhut ja tapahtumat, rutiineista poikenneet tapahtumat sekä tapahtuneet konfliktitilanteet. Lapsen taustojen kertominen sopivissa määrin, vaitiolovelvollisuudesta huolimatta, koettiin hyvin tärkeäksi. Sijaisvanhemmat kokivat tärkeämmäksi sen, että lasta hoitava henkilö tietää lapsesta oleellisia asioita ja hänen käyttäytymisensä syitä, jonka takia päivähoitoon henkilökunnan salassapitovelvollisuuden luotettiin hyvin vahvasti.

Sijaisvanhemmat kokivat päivähoitoon toimivan lapselle kuntouttavana tekijänä, tahona, mikä tarjoaa lapselle monipuolista kehittävästä tekemistä ja laajemman sosiaalisen piirin. Heinämäki (2004, 34) toteaa, että päivittäistä kasvatustoimintaa voidaan muokata lapsen tarpeiden mukaiseksi ja jo toiminnan sisältöjä valitessa lapsen mielenkiinnon kohteet ja yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Opinnäytetyömme tuloksista ilmenee, että sijaisvanhemmat arvostavat juuri tällaista lapsen yksilöllistä huomioimista ja kohtaamista arjen toiminnoissa. Huostaan otetut lapset ovat lähes poikkeuksetta kiintymysmalleiltaan ja vuorovaikutustaidoiltaan vaurioituneita (Tuovila 2008, 52). Tuloksistamme näkyy, kuinka näillä lapsilla on monia erilaisia haasteita arjessaan. Tiedon jakamisen ja lapsen tuntemisen kautta päivähoito on ymmärtänyt lasta ja hänen vaikeuksiaan paremmin sekä pystynyt onnistuneesti vastaamaan näihin haasteisiin. Arjen yksilöllisten ratkaisujen lisäksi lapsia huomioitiin vahvistamalla heidän myönteisiä kokemuksiaan, kannustamalla, kehumalla ja tuomalla esille hyviä asioita lapsen päivässä. Heinämäki (2004, 36) toteaa lapsen itsetunnon tukemisen olevan hänen kokonaiskehityksen kannalta tärkeää. Erityisen merkittävää on itsetunnon vahvistaminen silloin, kun lapsen esim. kehittämisessä tai käyttäytymisessä on piirteitä, jotka huolestuttavat aikuisia. (Heinämäki 2004, 36.) Kuten Palettitutkimuksessakin tuli ilmi (Lehtipää & Poikonen 2009, 83), myös meidän haastattelemat sijaisvanhemmat pitivät kaikkein tärkeimpänä sitä, että lapsi pitää hoitopaikastaan, menee sinne mielellään ja päivät hoidossa ovat mukavia.

Heinämäki (2004, 50) kirjoittaa perheen tukemisen olevan yksi keskeinen varhaiskasvatuksen tehtävä ja toimintamuoto. Opinnäytetyömme tuloksista nousee sijaisvanhempien positiiviset kokemukset päivähoidon antamasta tuesta. Saatu tuki on ollut vierellä kulkemista, vinkkien ja neuvojen antamista sekä palveluneuvontaa. Tärkeimmäksi nousee kuitenkin pelkästään jo se, että lapsi on hoidossa päivän ajan. Lapsen ollessa hoidossa, sijaisvanhempi sai hetken omaa aikaa, hengähdystauon, mikä auttaa jaksamaan varsinkin niissä perheissä, joissa toinen vanhemmista on kotona.

Opinnäytetyömme tulosten perusteella voimme tehdä johtopäätöksen, että päivähoito toimii erittäin merkittävässä roolissa sijaisperheiden elämässä. Päivähoito tukee vahvasti lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä antaen samaan aikaan sijaisvanhemmille mahdollisuuden hetken lepoon tai hoitaa arjen asioita. Sijaisvanhempien kokemukset kasvatuskumppanuudesta ovat pääasiassa positiivisia, tiedon jakaminen näyttäytyy tärkeimpänä tekijänä kumppanuudelle, mutta kehittämiskohteita löytyy varsinkin tasavertaisen vuorovaikutuksen toteutumisen alueelta.

9.2 Sijaisvanhempien toiveita ja odotuksia yhteistyölle

Paletti-tutkimuksesta nousi esille yhteistyön alueella olevien pulmien liittyvän päivittäisen keskustelun ja tiedonkulun puutteisiin. Vanhemmat kokivat, etteivät he saa tarpeeksi tietoa lapsen hoitopäivästä edes heidän sitä pyytäessään (Lehtipää & Poikonen 2009, 79–80). Myös Lehtonen, Luosujärvi ja Puttonen (2013, 34) kertovat, että myös heidän haastattelemat vanhemmat halusivat tarkempaa tietoa päiväkodin arjesta. Työntekijöiden kiire vaikutti kuitenkin mahdollisuuksiin ottaa vanhemmat huomioon ja keskustelut jäivät vähäisiksi. (Lehtonen, Luosujärvi & Puttonen 2013, 31, 34.)

Opinnäytetyössämme sijaisvanhemmat kertoivat samoista ongelmista. Sijaisvanhemmat toivoivat, että henkilökunnalla olisi enemmän aikaa keskustella heidän kanssaan. He halusivat kuulla enemmän mm. lapsen hoitopäivän sisäl-

löistä sekä mitä lapsi on päivän aikana leikkinyt ja puuhailnut. Pienetkin asiat saattavat vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen, joten arjesta tulisi kertoa sijaisvanhemmille yksityiskohtaisemmin. He toivoivat henkilökunnalle myös lisää rohkeutta kertoa havainnoistaan. He kuitenkin ymmärsivät myös käytännön mahdollisuuden joissain tilanteissa kun henkilökuntaa on liian vähän verrattuna yhtä aikaa lähteviin lapsiin. Keskusteluajan saamiseen nähtiin vaikuttavan myös se, pyytääkö vanhempi sitä vai ei.

Samaan aikaan sijaisvanhemmilla oli kokemuksia siitä, etteivät he tule kuulluiksi. He haluaisivat, että heitä huomioitaisiin enemmän, heidän toiveitaan kuultaisiin ja vinkkejä, siihen kuinka lasta käsitellään, otettaisiin vastaan. Kaskela ja Kekkonen (2006, 32) kirjoittavat kuulluksi tulemisen olevan yksi kasvatuskompaniuden keskeisistä periaatteista. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, miten vanhemman oman lapsen tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi ja keskusteluksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19, 32.)

Yksi sijaisvanhempien toiveista oli päivähoiton hoitajan tekemä kotikäynti ja tutustuminen lapseen tämän omassa ympäristössä. Kaskela ja Kekkonen (2006, 43) mainitsevat tällaiselta kotikäynniltä saatujen havaintojen ja vanhempien kertomusten auttavan työntekijää vastaanottaman lasta päivähoitoon ja luomaan suhdetta häneen. Opinnäytetyötämme varten haastatellut sijaisvanhemmat toivoivat, että juuri tähän lapsen päivähoitossa aloittamisvaiheeseen panostettaisiin enemmän mm. toisiin lapsiin ja ryhmään tutustuttamalla.

Tuloksistamme näkyvät myös sijaisvanhempien kokemukset siitä, ettei heitä oteta mukaan päivähoiton toiminnan suunnitteluun tai sen toteutukseen. Ainoat vaikuttamisen mahdollisuudet olivat sijaislapselle toimivan arjen rakentamisessa sekä vasu-keskusteluissa. Lehtonen, Luosujärvi ja Puttonen (2013, 33–35) raportoivat opinnäytetyössään samankaltaisista tuloksista. Vanhemmat olivat ehdottaneet mm. keskustelutilaisuuksia tai suunnitteluiltoja, joissa vanhemmat otettaisiin mukaan päiväkodin toiminnan ja tapahtumien ideointiin ja suunnitteluun. Opinnäytetyön tekijät olivatkin päätyneet lopputulokseen, että päivähoiton tulisi tarjota vanhemmille mahdollisuuksia osallisuuteen niille halukkaille, jotka haluavat osallistua. (Lehtonen, Luosujärvi & Puttonen 2013, 33–35, 37.)

Vaikka päivähoito kulkee sijaisvanhempien rinnalla ja tukee työllään heidän jaksamistaan, varsinaiseen sijaisvanhemmuuteen eivät haastateltavamme kokeneet saaneensa päivähoitolta mitään tukea. Sijaisvanhemmat mainitsivat kokemuksistaan, ettei päivähoitolle voi aina puhua kaikista asioista ja sijaisvanhemmuuden tuomista haasteista. Sijaisvanhemmat eivät esittäneet erityisiä toiveita päivähoiton tarjoamalle tuelle mikä osittain voi johtua siitä, etteivät sijaisvanhemmat odota päivähoiton olevan tukea tarjoava taho. Sijaisvanhemmat kokivat jääneensä aika pitkälti yksin vanhemmuutensa kanssa. Kuten Keräsen ja Kinnusen (2013, 29) opinnäytetyössä, myös meidän haastattelemat sijaisvanhemmat totesivat, että heidän on itse osattava ottaa yhteyttä viranomaistahoon tukea tarvitessaan. Kuitenkin sijaisvanhempien arki on joskus niin uuvuttavaa, ettei apua jaksa aina etsiä. Sijaisvanhemmat toivoivat sosiaalityöntekijän vierailevan useammin ja työnohjausta haluttiin järjestettävän enemmän. Keräsen ja Kinnusen (2013, 31) tuloksissa vertaistuen arvostus ja hyödyllisyys korostui kun vaitiolovelvollisuuden vuoksi sijaislapsen asioista ei voi jutella esim. sukulaisten tai ystävien kanssa.

Opinnäytetyömme tulosten perusteella voimme tehdä johtopäätöksen, että suurin haaste hyvälle kasvatuskumppanuudelle on päivähoiton henkilökunnan kiire. Sijaisvanhemmat haluavat kuulla enemmän lastensa päivästä. He haluavat tulla enemmän kuulluiksi ja huomioiduiksi ja mahdollisesti vaikuttaa enemmän lastensa arkeen. Päivähoito voisi tukea sijaisvanhempia enemmän, kulkea heidän rinnallaan kokonaisvaltaisemmin kuin vain varhaiskasvatuksen polulla, mikäli heillä olisi enemmän resursseja ja kaikki päivähoiton henkilöstön osaaminen hyödynnettäisiin.

10 Pohdinta

Kuten opinnäytetyömme tuloksista käy ilmi, sijaisvanhempien päivähoidosta saama tuki auttaa vanhempia jaksamaan. Se, että lapsi on päivän hoidossa kodin ulkopuolella, mahdollistaa vanhemmalle pienen hengähdystauon sekä

aikaa hoitaa arjen asioita. Yhteistyö päivähoidon kanssa sujuu hyvin päivähoitoon liittyvissä asioissa ja joissain tapauksissa päivähoidolta saatiin vinkkejä mistä lisätukea olisi saatavilla. Sijaisvanhemmuuteen liittyvien huolten puheeksi ottaminen päivähoidon kanssa koettiin kuitenkin yleensä ottaen vaikeaksi. Sijaisvanhemmat kokivat jääneensä aika pitkälti yksin vanhemmuutensa kanssa.

Niin kuin sijaisvanhemmat kokevat olevansa yksin vanhemmuutensa kanssa, on tilanne sama monissa muissakin perheissä. Elämme itsenäisyyttä korostavassa yhteiskunnassa, perheet pyrkivät selviytymään yksin, isovanhemmat ovat vielä työelämässä, eikä harrastuksista ja vapaa-ajalta löydy arjen jakajia. Avun pyytäminen on häpeä. Yhtenä PePPI-hankkeen pyrkimyksenä on edistää yhteisöllisyyttä ja vahvistaa sijaisperheiden ympärillä olevaa sosiaalista tukiverkostoa (Pelastakaa Lapset ry 2015b). Yhteisöllisyys näkyy jo koulujen opetussuunnitelmissa. Aika ajoin pinnalle nousevat keskustelut aiheesta riittääkö sosionomin koulutus lastentarhanopettajan työhön ja mielestämme on harmillista, että näitä ammatteja vertaillaan keskenään. Sosionomien osaaminen ja vahvuudet ovat eri asioissa kuin lastentarhanopettajilla. Tehtävän kuvia selkeyttämällä ja lisäämällä sosiaalipedagogisen työn osuutta sosiaalisten tukiverkostojen yhdistämiseksi ja yhteisöllisyyden rakentamiseksi, voisimme tukea kaikkia varhaiskasvatuksen perheitä paremmin. Tulevilla päivähoitoon kohdistuvilla toimenpiteillä (Yle 2015.) ei mielestämme olla ainakaan parempaan suuntaan menossa.

Kuten päivähoitossa lasten välistä vuorovaikutusta tuetaan, vanhempien osallisuutta lisäämällä tuettaisiin myös vanhempien välistä vuorovaikutusta. Jos ei ole mahdollisuutta osallisuuteen, eivät vanhemmat, joitain poikkeuksia lukuun ottamatta, tutustu toisiinsa, ole tekemisissä vapaa-ajalla tai vietä aikaa toistensa kanssa. Pari kertaa vuodessa järjestettävät päivähoidon pihatapahtumat, joissa lasten kanssa juostaan touhupisteeltä toiselle, eivät vahvista tätä perheiden välistä yhteistyötä. Yhteisöllisyys on kivijalka sosiaalisille verkostoille. Päivähoiton kautta syntyneiden sosiaalisten verkostojen myötä, kaikki perheet saisivat tukea arkensa haasteisiin ja onnistumisiin. Avoimuus ja luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaisivat myös vaikeista asioista keskustelemisen. Tämän lisäksi uskalamme väittää sijoitettuja lapsia olevan päivähoitossa niin paljon, että päivähoito pystyisi organisoimaan omia sijaisvanhempien vertaisryhmiä. Näissä vertais-

ryhmissä sijaisvanhemmat pääsisivät puhumaan myös vaihtoehtoisista asioista.

Uskomme, että tällaiset yhteisöllisyyttä lisäävät toimintatavat tulevat palaamaan ajan kanssa osaksi yhteiskuntaamme. Mielenkiinnolla seuraamme milloin päätäjämme vihdoin ymmärtävät tällaisen yhteisöllisyyteen sekä ylipäätään varhaiskasvatukseen sijoittamisen tuovan loppujen lopuksi säästöjä ja antavan rahallista pääomaa muualle. Monet kolmannen sektorin toimijat ovat tämän tarpeen jo nähneet ja sisällyttäneet yhteisöllisyyden edistämisen toimintaansa. Me, päivähoitossa työskentelevät sosionomit, voimme omalla avoimella toiminnallamme tukea sijaisvanhempia heidän kasvatustyössään, kulkea heidän rinnallaan, heidän arkeaan jakaa.

10.1 Luotettavuus ja eettisyys

Eskola ja Suoranta (2014, 211) kirjoittavat laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi sen myöntämisen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Tutkija itse toimii täten luotettavuuden kriteerinä, koska arvioinnin kohteena ovat tutkijan teot, valinnat ja ratkaisut ja se koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2014, 211.) Tuomi ja Sarajärvi (2009, 141) linjaavat, että kun tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena, on tärkeää pohtia sen johdonmukaisuutta. Luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kaikista vaiheista. Tutkimuksesta tulisi tulla selvästi ilmi sen kohde ja tarkoitus, miten ja millä välineillä aineiston keruu on tehty sekä tutkimuksen tiedonantajat mm. millä perusteella heidät on valittu, montako henkilöä valittiin ja miten heihin otettiin yhteyttä. Haastattelutilanteista kerrotaan mm. niihin käytetty aika ja mahdolliset häiriötekijät. Tärkeää on kuvata kattavasti myös aineiston analyysivaihe, miten analyysi on toteutettu ja miten tuloksiin ja johtopäätöksiin on tultu. Luokittelun syntymisen alkujuuret ja luokittelujen perusteet tulee olla selvät lukijalle. Tulosten tulkittaa pätee sama tarkkuuden vaatimus, on siis selitettävä millä perusteella päätelmiä tehdään. Tutkimusselosteisiin lisätyt suoran haastatteluotteet auttavat lukijaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233; Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

Opinnäytetyömme luotettavuutta olemme pyrkineet lisäämään noudattamalla näitä ohjeita. Olemme pyrkineet kuvaamaan tutkimusprosessimme eri vaiheet mahdollisimman johdonmukaisesti, tarkasti ja monipuolisesti sekä raportoineet myös kaikista kohtaamista haasteista ja tekemistämme virheistä. Analyysivaiheen luotettavuutta parantaa esimerkiksi analyysirungostamme (liite 4), jonka avulla lukija voi tarkastella tekemiämme analyysivaiheen ratkaisuja. Johtopäätöksiä tehdessämme olemme tutkimustulostemme rinnalla esitelleet myös aiheeseen liittyvää teoriaa ja näiden avulla perustelleet päätelmämme.

Käytettyämme haastatteluissa puolistrukturoitua haastattelurunkoa, emme näe olleen vaikutusta opinnäytetyömme luotettavuuteen sillä, että toinen meistä teki enemmän haastatteluja kuin toinen. Jos haastattelut olisi toteutettu teemahaastatteluina, olisimme saaneet sijaisvanhemmat kertomaan monipuolisemmin kokemuksistaan ja täten laajemman aineiston. Halusimme kuitenkin saada napakan aineiston juuri näistä aiheista mitä opinnäytetyössämme olemme käsitelleet.

Puolistrukturoitu haastattelurunko toimi meidän tarpeisiimme paremmin varmistuen, että molemmat meistä pystyivät toteuttamaan haastattelut saman kaavan mukaan. Tällä tavoin kerätty aineisto oli sopivan laaja ja helposti käsiteltävissä. Vaikka aineistolähtöisen sisällönanalyysissä on selkeät etenemisohteet, vei analyysin tekeminen paljon aikaa. Palasimme pohtimaan ja muokkaamaan ryhmittelyjä ja käsitteitä useita kertoja, uskomme tämän vaivannäön kuitenkin parantaneen opinnäytetyömme luotettavuutta.

Laadullisen tutkimukseen liittyy monia eettisiä kysymyksiä. Yksi näistä on tutkimuslupien saaminen. Tutkimusluvat tulee saada sekä tutkittavilta, että viranomaistaholta (Eskola & Suoranta 2014, 52). Opinnäytetyömme tutkimusluvan (liite 2) myönsi Pelastakaa Lapset ry ja erillisen toimeksiantosopimuksen (liite 5) teimme PePPI-hankkeen kanssa.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 129) mainitsevat yhdeksi tutkimuksen eettiseksi pulmaksi sen aiheen valinnan. Aiheen eettisessä pohdinnassa tulee selkeyttää se, kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu ja miksi tutkimukseen on ryhdytty. He lisäävät, että olennaista on tutkittavien suoja, kuten anonymiteetti ja se, ettei

luottamuksellisia tietoja luovuteta ulkopuolisille tai käytetä muutoin kuin luvattuun tarkoitukseen. Tutkittaville on myös selvitettävä tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät ja heillä tulee olla oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta näin halutessaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129, 131.)

Tutkimusaihe valittiin yhteistyössä toimeksiantajamme kanssa. He määrittelivät, että aiheen tulee jollain tavalla liittyä sijaisvanhemmuuteen ja meidän varhaiskasvatukseen syventävät opinnot velvoittivat suuntaamaan aihetta varhaiskasvatuksen piiriin. Kasvatuskumppanuus itsessään on varhaiskasvatusmaailman kantava teema, joten aihe lähti muotoutumaan näiden ajatusten pohjalta.

Haastateltavien anonymiteetin suojaaminen oli meille erityisen tärkeää jo sijaisperheiden turvallisuuden tähden. Tästä syystä olemme hävittäneet kaikki mahdolliset tunnistetiedot, kuten nimet, paikkakunnat ym. työstämme. Aihepiiri, jota käsitelimme, on arkaluontoinen ja kysymyksiä laatiessamme mietimme, kuinka kysymykset tulisi asettaa, että saisimme neutraalia arjen kuvausta, ettemme provosoisi sijaisvanhempia tarkastelemaan vain negatiivisia asioita tai ettei haastateltava kokisi kysymyksiämme arvosteluna. Kysymysrunkoa laatiessamme esitimme itsellemme kysymyksen, onko meillä oikeutta kysyä näitä asioita näiltä sijaisvanhemmilta. Meillä oli haasteita haastateltavien löytämisessä kun julkiset kutsut eivät tuottaneet ilmoittautumisia. Näemme sijaisvanhempien osallistuneen haastatteluihin vapaaehtoisesti, vaikka heitä jouduttiin henkilökohtaisesti lähestymään ja pyytämään osallistumaan haastatteluun. Heistä jokaisella oli kuitenkin mahdollisuus myös kieltäytyä osallistumisesta. Haastatteluiden aluissa kerroimme aina tutkimuksestamme, sen tavoitteista ja kuinka käsittelemme syntyvää haastattelumateriaalia.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös se, että tutkijat ottavat muiden tutkijoiden työn ja saavutukset huomioon asianmukaisella tavalla, kunnioittavat tehtyä työtä ja antavat saavutuksille niille kuuluvan arvon omassa tutkimuksessaan ja sen tuloksia julkaistessa (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 132). Opinnäytetyössämme olemme merkinneet lähdeviittaukset oikein ja tällä tavalla pyrkineet noudattamaan tutkimuseettistä tapaa tehdä työtämme sekä arvostaa muiden tutkijoiden ja kirjoittajien saavutuksia.

10.2 Oppimisprosessi

Opinnäytetyöprosessimme on opettanut meille paljon. Tiedon keruu vaiheen aikana syvensimme taitojamme luotettavan ja tarkoituksenmukaisen tiedon etsinnässä, harjoitimme kriittistä lukutaitoamme ja saamamme uuden tiedon myötä vahvistimme sosiaalialan tietoperustaamme. Haastattelun käyttäminen työmenetelmänä oli opettavaista. Koemme kasvaneemme ammatillisesti haastattelutaitojemme kehittyessä kun haastattelutilanteissa panostimme sijaisvanheman todelliseen kohtaamiseen ja kuuntelemiseen. Iloa tuotti oivalluksemme käyttää lisäkysymyksiä juuri oikeana hetkenä tarkentaaksemme saatua tietoa.

Työskentelyssämme olemme hyödyntäneet molempien osaamisalueita ja vahvuuksia. Olemme oppineet keskustelemaan rakentavammin, perustelemaan mielipiteitämme sekä toimimaan paremmin työparina. Prosessin aikana opimme myös sietämään keskeneräisyyttä ja asioiden seisomista prosessimme aikataulun venyessä. Ajan jaksot, jolloin emme päässeet etenemään työssämme herättivät alkuun suuria turhautumisen tunteita. Olemme molemmat persoonina määrätietoisia ja haluamme asioiden hoituvan ripeällä tahdilla. Yhteinen reflektointi on auttanut vaikeuksien ja haastavien tilanteiden yli.

Meillä molemmilla on runsaasti työelämän kokemusta. Suurin opinnäytetyöstämme saatu pääoma liittyy juuri aiheemme yhdistämisessä työelämään. Koko prosessin ajan olemme pohtineet millaisia tilanteet päivähoidossa ovat, miten selvitä arjesta kaikki lasten ja heidän vanhempiensa tarpeet huomioiden, kuinka osata kulkea heidän rinnallaan varhaiskasvatuksen ammattilaisena, mitä minä voisin antaa heille. Näin prosessin loppuvaiheella voimme katsoa taaksepäin, verrata sitä tietoa ja kokemusta mikä meillä oli ennen opinnäytetyöprosessin aloittamista, mitä saimme haastatteluista, mitä opimme yhdistäessämme sijaisvanhempien kokemukset ja teorian jo olemassa olevaan tietoomme, mitä tiedämme ja osaamme nyt. Sijaisvanhempien tukeminen lähtee niistä pienistä asioista, kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta ja kuuntelemisesta. Arki on pieniä te-

koja, huomioimista, eleitä ja rinnalla kulkemista. Siihen ei tarvita taikatemppuja, vain toisesta ihmisestä aidosti välittämistä.

10.3 Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön aihetta valitessamme suurimpana haasteena oli löytää aihe, joka koskee sekä varhaiskasvatusmaailmaa että sijaisperheiden elämää. Tämän monipuolisen asetelman vuoksi, opinnäytetyötämme voidaan hyödyntää kasvatuskumppanuuden kehittämiseen päivähoitossa sekä toimeksiantajamme järjestölähtöisessä työssä sijaisperheiden tukemiseksi.

Toimeksiantajamme PePPi-hanke ja sen taustalla toimivat lastensuojelujärjestöt voivat hyödyntää opinnäytetyötämme sijaisperheiden ja päivähoiton henkilökunnan välisen yhteistyön lisäämiseksi esim. järjestämällä erilaisia päivähoiton toimintapäiviä, jakamalla tietoa kasvatuskumppanuuden edistämiseksi ja kehittämällä sijaisperheiden tarpeista kertovaa materiaalia päivähoiton käytettäväksi. Sijaisvanhempien kokemuksiin henkilökunnan kiireestä ja toiveisiin tulla huomioiduksi ja kuulluiksi paremmin, voi jokainen henkilökunnan jäsen vaikuttaa kiinnittämällä tietoisesti huomiota omaan toimintaansa. Jakamalla tietoutta tuloksistamme päivähoiton työntekijät saavat valmiuksia kohdata sijaislapsia ja – vanhempia paremmin. Molemmin puolinen tietoisuus siitä, ettei kasvatustyötä tarvitse tehdä yksin, vaan apua ja tukea on saatavissa, auttaisi sijaisvanhempia ja päivähoiton henkilökuntaa tekemään asioita tietoisesti yhdessä, toisiaan tukien ja toisen omaamaa tietotaitoa lapsen parhaaksi hyödyntäen.

Haaveissamme on, että vielä jonakin päivänä, päivähoito nähtäisiin kaikki perheet yhteen kokoavana ja heidän arkeaan jakavana osapuolena, joka tukee perheiden sosiaalisten verkostojen syntymistä ja yhteisöllisyyttä. Toivoisimme, että esim. Perhehoitoliitto ja sijaisvanhempien alueyhdistykset tarttuisivat ideamme ja lähtisivät hyödyntämään tätä sosionomien käyttämätöntä voimavaraa mikä päivähoitossa piilee vaikka uuden hankkeen kautta. Opinnäytetyömme voisi toimia tällöin lukuisien muiden sijaisvanhemmuuden tukea käsittelevien opinnäytetöiden ja tutkimusten rinnalla pohjatietona hankkeen perustamiseksi.

Jatkotutkimuksiksi ehdottaisimme mm. toiminnallista tutkimusta, jossa päivähoiton vanhempien keskinäistä sosiaalista verkostoa lähdetäisiin vahvistamaan jo näillä resursseilla, mitkä päivähoidolla on näinä päivinä käytettävissä. Opinnäytetyömme osittain vastaa kysymykseen, millaisia tuen tarpeita ja erityishuomion kohteita sijaislapsilla on. Ehdottaisimme, että tätä voisi täydentää jatkotutkimuksella ja sen tuloksista tehdyllä esim. infolehtisellä, joka jaetaan päivähoiton henkilöstölle sekä aiheeseen liittyvällä koulutuksella. Mielenkiintoista olisi myös tehdä opinnäytetyötämme vastaava tutkimus sijaisvanhempien kokemuksista, mutta toteuttaa se narratiivisena tarinankerronnan menetelmin.

Lähteet

- Ahto, A. & Mikkola, P. 1999. Perhehoito lastensuojelussa. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 13. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmenetelmiin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus. 27–44.
- Heikkilä, M., Ihalainen, S-L. & Välimäki, A-L. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita/ Stakes: 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito- lapsen mahdollisuus. Oppaita/ Stakes: 58. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2006. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki : WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Iso-Kuusela, M. 2008. Vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välinen yhteistyö. Yhteen hiileen puhaltamista vai vain kaunis ajatus?. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Varhaiskasvatuksen yksikkö. Varhaiskasvatustieteen pro gradu – tutkielma. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19422/URN_NBN_fi_jyu-200812206014.pdf?sequence=1 31.8.2015.
- Jyväskylän yliopisto. 2015b. Laadukas päivähoito ja sopivat työajat tukevat vanhempien jaksamista. Jyväskylän yliopisto. <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2009/01/tiedote-2009-09-11-01-05-09-722780> 31.8.2015
- Jyväskylän yliopisto. 2015a. Paletti. Tutkimus pikkulapsiperheiden arjesta. Jyväskylän yliopisto. <https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/tutkimus/paletti/palettiinfo2611.pdf> 31.8.2015.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Karila, K., Nummenmaa, A-R. & Rasku- Puttonen, H. (toim.) Kasvatustieteen tutkimus. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy. 91–110.
- Karila, K. & Nummenmaa, A-R. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita/ Stakes: 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Keränen, A. & Kinnunen, S. 2013. Sijaisvanhempien kokemuksia ja kehittämissuhteita vanhemmuuteen liittyvästä tuesta. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63826/Keranen_Kinnunen.pdf?sequence=1 21.8.2015.
- Ketola, J. 2008. Perhehoito ennen ja nyt. Teoksessa Ketola, J. (toim.) Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisenä vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-Kustannus. 15–26.

- Ketola J. 2008. Lasten ja nuorten perhehoito. Teoksessa Ketola, J. (toim.) Sijaita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-Kustannus. 27–60.
- Kinnunen, U. Lämsä, T., Malinen, K., Poikonen, P-L., Rönkä, A. & Sevón, E. 2009. Arki elämänalueiden leikkauspisteessä: johtopäätökset ja ehdotuksia perheiden arjen tukemiseksi. Teoksessa Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 273–295.
- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: Perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 125–148.
- Kurvinen, A., Neuvonen, S., Sivén, T., Vartiainen, J., Vihunen, R. & Vilén M. 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Lehtipää, R. & Poikonen, P-L. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 69–88.
- Lehtonen, I., Luosujärvi, J. & Puttonen, S. 2013. Vanhempien kokemuksia osallisuudesta oululaisessa päiväkodissa. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61612/lehtonen_luosujarvi_puttonen.pdf?sequence=1 7.9.2015.
- Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. 2009. Lukijalle. Teoksessa Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-Kustannus. 7–8.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Varhaiskasvatus. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi> 31.8.2015.
- Pelastakaa Lapset. 2015a. Sijaisvanhemmuus. Pelastakaa Lapset.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/perhehoitotoiminta/sijaisvanhemmuus/> 4.9.2015.
- Pelastakaa Lapset. 2015b PePPI-hanke. Vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukena. Pelastakaa Lapset.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/kehittamishankkeet/peppi-hanke/> 7.9.2015
- Pelastakaa Lapset ry. 2015c. Lisää PePPI-hankkeesta. Pelastakaa Lapset ry.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/kehittamishankkeet/peppi-hanke/lisaa-peppi-hankkeesta/> 4.9.2015.
- Perhehoitolaki 263/2015.
- Pitkänen, K. 2012. Perhe ei hoida yksin. Sosiaalietä-lehti. 1/2012. Sosiaalialan riippumaton ammattilehti.
- Terveysten ja hyvinvoinninlaitos, 2015. Varhaiskasvatus. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppaninfi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut 31.8.2015.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Tuovila, P. 2008. Menetykset ja lapsen kehitys. Teoksessa Ketola, J. (toim.)
Menetyksistä mahdollisuuksiin. Perhehoitoa lasten ja vanhemmuu-
den tueksi. Jyväskylä: PS-Kustannus. 29–76.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973.

Yle uutiset. 2015. Päivähoito-oikeutta rajataan ehkä ensi syksynä. 28.8.2015

Yle. <http://yle.fi/uutiset/paivahoito->

[oikeutta_rajataan_ehka_ensi_syksyna/8261812](http://yle.fi/uutiset/paivahoito-oikeutta_rajataan_ehka_ensi_syksyna/8261812) 31.8.2015.

Teemahaastattelurunko

Taustakysymyksiä

- Kuinka kauan olette toimineet sijaisvanhempana?
- Kuinka kauan lapsenne on ollut päivähoidossa?
- Onko teillä useampia lapsia päivähoidon piirissä? Kerrotteko yhdestä vai useammasta lapsesta?
- Onko lapsenne päiväkodissa vai perhepäivähoitossa? Joku muu?
- Kuinka monena päivänä viikossa lapsenne on päivähoitossa?
- Montako lasta päivähoitoryhmässä on? Montako aikuista?

Millaista yhteydenpitoa päivähoiton ja sijaisperheen välillä on?

- Kuvailekaa yhteydenpitoanne?
- Käytättekö yhteydenpitämiseen jotain välineitä?
- Millaisia asioita vaihdatte yhteydenpidon aikana?
- Onko asioita mistä haluaisitte tietää enemmän? Mitä?

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, kuvattaessa päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä, puhutaan kasvatuskumppanuudesta. Kuvailekaa omin sanoin, mitä kasvatuskumppanuus on?

Miten kasvatuskumppanuus toteutuu päivähoiton ja sijaisperheenne välillä?

- Miten teidät on otettu mukaan päivähoiton päivittäisessä toiminnassa ja sen suunnittelussa?
- Millaisia asioita päivähoiton on hyvä tietää sijaisperheenne arjesta ja sijaislastenne taustoista?
- Mitkä asiat ovat sijaislapsellenne haasteellisia?
 - o Mitkä näistä haasteista korostuvat päivähoitossa?
 - o Miten haasteita on huomioitu päivähoiton arjessa?
 - o Muita huomioita sijaislapsenne haasteista päivähoitossa?
- Millaisissa asioissa sijaislapsenne onnistuu?
 - o Mitkä näistä onnistumisista korostuvat päivähoitossa?
 - o Miten onnistumisia on huomioitu päivähoiton arjessa?
 - o Muita huomioita sijaislapsenne onnistumisista päivähoitossa?
- Millä tavoin tietoisuus edellä mainituista asioista auttaa kasvatuskumppanuudessa?
- Millä tavoin päivähoito tukee sijaisvanhemmuuttanne?
 - o Millaista tukea tarvitsisitte?

Mitä toivotte/odotatte yhteistyöltä päivähoiton kanssa?

- Mikä yhteistyössänne on toimivaa?
- Mitä haluaisitte kehitettävän?

Tutkimuslupa

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Hakijan/hakijoiden nimi/ nimet Reija Parviainen ja Tanja Leskinen	Puhelin	
Osoite		
Sähköpostiosoite reija.parviainen@edu.karelia.fi ja tanja.leskinen@edu.karelia.fi		
Oppilaitos ☐ yliopisto	☐ muu korkeakoulu	☐ keskiasteen / ammatillinen koulu
☒ ammattikorkeakoulu	☐ muu oppilaitos	☐ muu taustayhteisö
Oppi- /tutkimuslaitoksen nimi ja yhteystiedot Karelia ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysalan keskus, Tikkarinne 9, 80200 Joensuu		
Tutkimuksen ohjaaja/vastuuhenkilö oppi-/tutkimuslaitoksessa Mia Pasanen ja Heli Makkonen	Puhelin	
Oppiarvo / ammatti Lehtori		
Tutkimuksen nimi Sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoiton kanssa		
Tutkimuksen aihe lyhyesti kuvattuna Opinnäytetyömme tarkoituksena on kerätä toimeksiantajallemme kokemustietoa millaista kasvatuskumppanuus sijaisvanhempien ja päivähoiton henkilökunnan välillä on, sekä millaisia tarpeita sijaislapsilla on, joihin henkilökunnan olisi hyvä kiinnittää huomiota sijaislapsen ollessa päivähoitossa. Tuomme esille myös sijaisvanhempien toiveita ja odotuksia yhteistyöltä päivähoiton henkilökunnan kanssa.		
Tutkimuksen kohderyhmä Sijaisvanhemmat		
x varsinainen tutkimussuunnitelma liitteenä		
Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/tutkimuslaitoksessa 23.10.2014		
tutkimuksen tyyppi ☐ väitöskirja	☐ lisensiaattitutkimus	☐ Pro Gradu
☒ ammatillinen opinnäyte	☐ muu opinnäyte	☐ muu, mikä
Pääasiallinen tutkimustapa/ - menetelmä ☐ kysely	☒ haastattelut	☐ asiakirja- tai tilastoanalyysi
☐ koasetelma	☐ havainnointi	☐ muu, mikä
Aineiston suunniteltu keruu-aika alkaa Joulukuun 2014	päättyy Helmikuun 2015	tutkimuksen arvioitu valmistumisaika Elokuun 2015
Tarvittavat salassa pidettävät asiakirjatiedot, mitä tietoja ja mistä		
Muut tutkimuksessa käytettävät tiedot kuten haastatteluin ja kyselyin saatavat tiedot, mallit yhteydenottokirjeistä ja suostumusasiakirjoista liitteeksi		
Ovat liitteenä		

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen

Tutkimusaineiston suojaus, missä säilytetään, ATK:lla käsiteltävän aineiston suojaustapa (mahdollisesti käyttäjätunnukset, salasanaat yms.) <i>Opinnäytetyömme tekivät litteraadit haastattelut. Litteroinnit haas tulostetaan ja säilytetään prosessin ajan jonka jälkeen ne tuhotaan.</i>		
Tunnistetiedot Ei säilytetä		☐ tunnistetiedot säilytetään ja analysoidaan
Perustelut tunnistetietojen säilyttämiselle		
Tutkimusrekisterin hävittäminen ☒ kaikki tunnistetiedot hävitetään		
Tutkimusrekisterin arkistointi ☐ ilman tunnistetietoja ☐ tunnistetiedoin arkistolaisissa tarkoitetun viranomaisen aineistona arkistolain säännösten nojalla arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti ☐ tunnistetiedoin kansallisarkiston luvalla		
Arvioitu Pelastakaa Lapset ry:n työpanos ja aiheutuvat kustannukset järjestölle <i>Mahdolliset matkakorvaukset 100€ ja Reppi-hankkeen työntekijöiden oipaus</i> sitoumukset Minä allekirjoittanut vakuutan noudattavani sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta annetun lain 14 §:ssä säädettyä asiakirjasalaisuutta sekä saman lain 15 §:ssä säädettyä vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa niiden tietojen osalta, jotka olen saanut tehdessäni tutkimusta Pelastakaa Lapset ry:ssä. Hakija sitoutuu lisäksi luovuttamaan yhden kappaleen valmistuneesta tutkimuksesta Pelastakaa Lapset ry:n keskuksiston kirjastoon.		
Allekirjoitukset salassa pidettäviä tietoja käsitteleviltä henkilöiltä		
paikka ja pvm	allekirjoitus ja nimenselvennys	henkilötunnus
paikka ja pvm	allekirjoitus ja nimenselvennys	henkilötunnus
paikka ja pvm	allekirjoitus ja nimenselvennys	henkilötunnus
paikka ja pvm	allekirjoitus ja nimenselvennys	henkilötunnus
paikka ja pvm <i>28.10.2014 Joensuu</i>	hakijan allekirjoitus ja nimenselvennys <i>Reija Paimanen</i>	
Päätös ☒ tutkimuslupa hyväksytty ☐ tutkimuslupa hylätty Mahdolliset lisäehdot: <i>Puollan. Päättäjän allekirjoitus</i>		
Yhteyshenkilö Pelastakaa Lapset ry:ssä <i>KATSU KIVELINEN & PÄYLA MATROMAA</i>		
paikka ja pvm <i>8.12.2014</i>	päättäjän allekirjoitus ja nimenselvennykset <i>Petri Pentti</i> <i>Petri Tammi</i>	
Jakelu ☒ hakijalle ☐ Pelastakaa Lapset ry:n yhteyshenkilölle	<i>Riitta Hytti</i>	
Liitteet		

Haastattelukutsu

Tule osaksi toimijayhteisöä, jossa välitetään muista ja huolehditaan yhdessä perhehoitoon sijoitettujen lasten selviytymisestä.

Haastattelukutsu opinnäytetyöhön

Toimitko sijaisvanhempana? Onko perheeseesi sijoitettu lapsi päivähoidossa? Haluatko jakaa kokemuksiasi sijaisvanhemmuudesta?

Olemme kolmannen vuoden opiskelijoita Karelia-ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä sijaisvanhempien kokemasta kasvatuskumppanuudesta päivähoidon kanssa. Meitä kiinnostaa millaista yhteistyötä päivähoidon ja sijaisvanhempien välillä tehdään, millaisia tarpeita sijoitetuilla lapsilla on, joihin henkilökunnan olisi hyvä kiinnittää huomiota sekä sijaisvanhempien toiveet ja odotukset päivähoidon kanssa tehtävältä yhteistyöltä.

Haemme Pohjois-Karjalassa asuvia sijaisperheitä, joilla on päivähoidon piirissä sijoitettuja lapsia. Haastattelemme sijaisvanhempia helmi-, maaliskuussa 2015. Haastattelujen aineisto käsitellään ehdotonta salassapitovelvollisuutta noudattaen, eikä haastateltavien henkilöllisyys tule ilmi opinnäytetyössä.

Jos olet kiinnostunut jakamaan kokemuksiasi ja osallistumaan opinnäytetyöhömmme, otathan yhteyttä alla olevaan sähköpostiosoitteeseen mahdollisimman pian.

Yhteistyötoivein:

Reija Parviainen ja Tanja Leskinen
Opinnäytetyöntekijät

PePPI -hanke toimii opinnäytetyön tilaajana ja siksi ilmoittautumiset ja lisätiedot:

Kaisu Kaverinen, kaisu.kaverinen@pelastakaalapset.fi ,
+358 50 411 2079

Pelastakaa Lapset
Save the Children

Perhehoitoliitto

Pesäpuu ry

EMMA & ELIAS
PIDETÄÄN HUOLTA LAPSISTA

Analyysipolku

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
"me yhdessä mietitään mihin suuntaan mennään"	suunnitellaan suuntaa yhdessä
"vanhemmat varmaan yhdessä hoitajien kanssa tukee sitä lasta, lapsen lähtökohdista, tukee sitä kehitystä ja oppimista"	yhdessä lapsen tukeminen
"me yhdessä päivähoidon kanssa kasvatetaan sitä lasta"	kasvatetaan lasta yhdessä
"me yhdessä suunnitellaan mihin suuntaan mennään"	yhdessä suunnan pohtiminen
"nääh pulmat että yhdessä pyritään ettii niihin sitten samansuuntasia ratkaisuja"	yhdessä asioiden ratkaiseminen
"hän myös vei sitä asiaa eteenpäin elikkä huoli tuli meiltä ja huoli tuli päiväkodilta"	asioiden yhdessä eteenpäin vieminen
"ja et yhdessä pyritään miettiä, et mitä tässä tilanteessa pitäis tehdä tai että pitäiskö lähtee hakemaan jotain lisäapua tai tukea jostakin."	tilanteiden/mahd. lisäavun tarpeen yhdessä pohtiminen
"että päiväkodin ja kodin säännöt ja toimintatavat ja sillä tavalla lapsen kohdalla sulautuu yhteen"	sääntöjen ja toimintatapojen yhteen sulautuminen
"me haluamme tietää toistemme työtavoista"	tiedetään toisten työtavoista
"jos me ei näitä kahta maailmaa saateta missään kohdassa yhteen niin me ei saada sitä lasta vietyä oikein eteenpäin."	kahden maailman yhdistäminen
"että otetaan niinku huomioon meidät ja lapsi ja koko paletti oikeestaan"	otetaan vanhemmat ja lapsi huomioon kokonaisena palettina

Analyysipolku

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat	Yläluokka	Kaikki yhdistävä luokka
suunnitellaan suuntaa yhdessä yhdessä lapsen tukeminen kasvatetaan lasta yhdessä yhdessä suunnan pohtiminen yhdessä asioiden ratkaiseminen asioiden yhdessä eteenpäin vieminen tilanteiden/mahd. lisäävun tarpeen yhdessä pohtiminen	Yhdessä tekeminen	Yhteistyön rakenteet	Sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoidon henkilökunnan kanssa ja toiveita yhteistyölle
sääntöjen ja toimintatapojen yhteen sulautuminen tiedetään toisten työtavoista kahden maailman yhdistäminen otetaan vanhemmat ja lapsi huomioon kokonaisuutena palettina	Yhteiset toimintatavat		

Toimeksiantajasopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Pelastakaa lapset ry, PePPI-hanke
Toimeksiantajan edustaja:	Kaisu Kaverinen ja Elina Honkaselkä
Osoite:	Kauppakatu 35, 80100 Joensuu
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	kaisu.kaverinen@pelastakaalapset.fi / elina.honkaselka@pelastakaalapset.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Sosiaalialan ko.
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	Reija Parviainen, 1201310 Tanja Leskinen, 1201318
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	reija.parviainen@edu.karelia.fi / tanja.leskinen@edu.karelia.fi

Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Sijaisvanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoidon kanssa
Toteutusmuoto	Tutkimuksellinen opinnäytetyö, teemahaastattelu
Aikataulu	Maaliskuu 2014- Syyskuu 2015
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	-

Toimeksiantajan sitoumukset	
Toimeksiantaja sitoutuu mahdollisiin matkakustannuksiin, mikäli haastattelujen teko vaatii matkustamista. Toimeksiantaja etsii ja ottaa yhteyttä sijaisvanhempiin, joille haastattelut toteutetaan. Toimeksiantaja sitoutuu tekemään yhteistyötä opiskelijoiden kanssa.	

Opiskelijan sitoumukset	
Opiskelijat sitoutuvat pysymään aikataulussa ja tekemään opinnäytetyön ohjeiden ja eettisten periaatteiden mukaisesti. Opiskelijat sitoutuvat hakemaan tarvittavat tutkimusluvut ennen aineiston hankintaa sekä tekemään yhteistyötä toimeksiantajan kanssa.	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Miia Pasanen ja Heli Makkonen

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 28.10.2014	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Reija Parviainen
Päiväys 29.10.2014	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys Virpi Vaattovaara

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Päiväys	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys
8.1.2015	 KAISU KAVERINEN

